

Jezični i politički okvir izdanja Biblioteke Vjeverica od 1966. do 1974.

Curić, Sandra

Master's thesis / Diplomski rad

2025

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:218279>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-03**



Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)



zir.nsk.hr



DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja
Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij
Učiteljski studij

Sandra Curić

**Jezični i politički okvir izdanja Biblioteke Vjeverica
od 1966. do 1974.**

Diplomski rad

Zadar, 2025.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu

Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij

Učiteljski studij

Jezični i politički okvir izdanja Biblioteke Vjeverica od 1966. do 1974.

Diplomski rad

Student/-ica:

Sandra Curić

Mentor/-ica:

Doc. dr. sc. Josip Lasić

Komentor/-ica:

Prof. dr. sc. Katarina Ivon

Zadar, 2025.

Jezični i politički okvir izdanja Biblioteke Vjeverica od 1966. do 1974. godine

Sažetak: Književnost na hrvatskom jeziku nastala i tiskana šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća obilježiti će u mnogim segmentima ideološke okolnosti i postulati vladavine tadašnjega komunizma. Ni tadašnju književnost pisanu za djecu i mlade neće zaobići taj utjecaj indoktriniranoga političkoga uređenja. U radu se promatra povijesni okvir hrvatskoga prostora (i društva) od 1966. do 1974. u koji su smještena i kronološki se analiziraju tiskana izdanja proslavljene hrvatske Biblioteke „Vjeverica“. Početkom srpnja 1966. dolazi do političkoga prevrata u tadašnjem jugoslavenskom režimu (poznati Brijunski plenum) i svega godinu kasnije nastaje Deklaracija o položaju i nazivu hrvatskoga književnoga jezika. Ta se dva (politička) događaja uzimaju u radu kao početak za promatranje novih, otvorenijih i liberalnijih pristupa i pogleda na kulturu, a čijim je dijelom bila i književnost za djecu i mlade. Razdoblje tih „sloboda“ potrajat će do donošenja novog jugoslavenskog Ustava (1974.) kada dolazi do slabljenja „sloboda, prava i dužnosti (hrvatskoga) čovjeka i građanina u jugoslavenskoj zajednici“ (usp. Mihaljević 2016: 5). Izdanja nakladničkoga niza Biblioteke „Vjeverica“ promatraju se u radu po godinama tiskanja i cilj je rada opisati i na jednom mjestu uokviriti sliku o autorima, naslovima i jezicima Biblioteke „Vjeverica“ u promatranom (burnom) društveno-političkom (jugoslavenskom) ozračju i vremenu – od Brijunskoga plenuma (1966.) do donošenja novoga Ustava (1974.).

Ključne riječi: Biblioteka Vjeverica, izdanja (1966. – 1974.), autori, jezici, komunističko uređenje, kulturna i jezična politika.

The linguistic and political framework of the publication house Biblioteka Vjeverica from 1966 to 1974

Summary: Literature in the Croatian language created and printed in the sixties and seventies of the last century will be marked in many segments by ideological circumstances and postulates of the rule of communism at the time. Even then, literature written for children and young people will not bypass this influence of indoctrinated political order. The paper examines the historical framework of the Croatian cultural and social space from 1966 to 1974, in which the printed editions of the famous Croatian Library Vjeverica are located and chronologically analyzed. At the beginning of July 1966, there was a political coup in the then-Yugoslav regime (the famous Brijuni Plenum). Only a year later the Declaration on the position and name of the Croatian literary language was created. These two (political) events are taken as a starting point for observing new, more open, and more liberal approaches and views of culture, of which literature for children and young people was part. The period of these “freedoms” will last until the adoption of the new Yugoslav Constitution (1974) when there is a weakening of “freedoms, rights, and duties of (Croatian) man and citizen in the Yugoslav community” (cf. Mihaljević 2016: 5). The publishing series of the Library Vjeverica are observed and analyzed in the paper by the years of printing. The aim of the paper is to describe authors in one place, their national and regional affiliation, domestic and foreign titles, and languages in the translations of the Library Vjeverica through the observed (turbulent) socio-political (Yugoslav) cultural atmosphere and political time – from the Brijuni Plenum (1966) to the adoption of the new Constitution (1974).

Key words: publication house Biblioteka Vjeverica, editions (1966 – 1974), authors, languages, communist system, cultural and language politics.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Hrvatska jezična i kulturna politika od Ustava 1946. do Ustava 1974.....	4
3. Kroz nakladnički niz Biblioteke Vjeverica – od Plenuma 1966. do Ustava 1974.....	6
4. Regionalno-nacionalna pripadnost autora.....	21
4.1. Hrvatski autori.....	22
4.2. Regionalna zastupljenost hrvatskih autora.....	32
4.3. Strani autori.....	36
4.4. Autori (s) jugoslavenskog prostora.....	38
5. Zaključak.....	39
6. Literatura.....	41
7. Popis tablica.....	44
8. Popis ilustracija.....	44

1. UVOD

Drugu polovicu 20. stoljeća, konkretno razdoblje od završetka Drugog svjetskog rata 1945. do kraja osamdesetih prošloga stoljeća, obilježit će na srednjoeuropskoj političkoj i kulturnoj mapi (umjetno stvorena) federativna zajednica čijim je dijelom bila i današnja Republika Hrvatska. Tako će od 1945. pa do 1991. Hrvatska biti dijelom te federativne zajednice jugoslavenskih naroda i narodnosti, a koju su činile današnja Slovenija, Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora, Makedonija i dvije autonomne pokrajine Vojvodina i Kosovo. Koncept je federativnoga uređenja u pojedinim odsječcima tog jugoslavenskog suživota bio obilježen više puta isticanjem niza različitosti među članicama federacije – od onih ekonomskih i razvojnih, nacionalnih (i nacionalističkih) pa do onih povijesnih, kulturnih (kulturoloških), jezičnih i općedruštvenih. A suživot se, i u njemu ispreplitanje različitih identiteta pod zajedničkom jugoslavenskom idejom, jasnije primjećivao od druge polovice šezdesetih. Te se šezdesete dalje u radu uzimaju kao okvir u koji se smješta književna produkcija za djecu i mlade, danas neprocjenjiva jezična, književna i kulturna ostavština, nastala u možda najvećoj i najznačajnijoj hrvatskoj biblioteci – Biblioteci „Vjeverica“.¹

Poslijeratna će obnova, organizacija života i odrastanje novih poslijeratnih generacija stvoriti koncept(e) zajedništva među narodima i narodnostima, tadašnjim jugoslavenskim stanovništvom. Zajedničke ideje i sadržaji bili su usmjereni na poboljšanje i organizaciju svakodnevnog života i takva će slika biti cijela dva desetljeća od završetka rata. Međutim, početak šezdesetih, kao i u mnogim drugim krajevima svijeta, donijet će nove ideje i nove poglede. Kako u ostatku tadašnjeg suverenog svijeta, tako i na jugoslavenskom prostoru. Početke će toga desetljeća obilježiti osnivanje Pokreta nesvrstanih (1961.)² i taj će pokret na

¹ Krajem je 50-ih 20. stoljeća hrvatska dječja književnost započela uspostavljanje kulturnih i materijalnih okvira (v. Majhut, 2008: 203). Tako 1957. započinje rad Biblioteke „Vjeverica“ koja će trajati do poslijeratne 1998. Legendarna Biblioteka Vjeverica bila je nakladnički niz koji je svojom dugovječnošću, popularnošću i utjecajem na mnoge generacije djece nadmašio mnoge slične pothvate. Idejni začetnik, utemeljitelj i urednik Vjeverice Grigor Vitez (usp. Radošević 2016; Božović, 2021) uređivao je Vjevericu do smrti 1966. Uredništvo dalje nastavljaju Ana Kulušić i Vera Barić. Kroz uredničku će palicu Viteza, Kulušić i Barić (1957. – 1998.), Biblioteka Vjeverica objaviti tristo osamnaest naslova (u preko tisuću izdanja) (usp. Batinić, 2016: 297). U radu se dalje promatraju (izdvajaju) izdavačke godine od 1966. do 1974. kako bi se uskladile s političkim okvirom započetim Brijunskim plenumom (1966.) i završenim donošenjem novog Ustava (1974.).

² Indijski premijer Džavaharlal Nehru prvi je upotrijebio termin *nesvrstani* 1954. u Colombu (Šri Lanka) iznoseći pet osnovnih zakonskih uredbi. Zahvaljujući kojima su poboljšani tadašnji kinesko-indijski odnosi. Izvorni tvorac tih zakona je ondašnji kineski premijer Zhou Enlai. Određeni kao „pet principa miroljubive koegzistencije“ (ind. *panča-šila*), spomenuti postulati kasnije su postali principi Pokreta nesvrstanih.

vanjskom planu ojačati ugled i vidljivost Jugoslavije koja je u to vrijeme bila jedna od glasnijih predvodnica ideje o dekolonizaciji svijeta i uporna zagovarateljica protiv blokovske podjele svijeta. U tom se desetljeću Jugoslavija na svjetskoj političkoj sceni u više navrata predstavila svijetu angažmanom u Pokretu nesvrstanih kao cit. „država koja se zalaže za politiku mira, solidarnosti i zaštite ljudskih prava“ (v. Mihaljević 2016: 15). A od toga je svijeta istodobno ta Jugoslavija, kao društveno višekulturna (i višejezična) zajednica, puno novoga (na)učila i tako bolje razumijevala kulturu, običaje i svakodnevicu, kako u vlastitoj federaciji, tako i u zemljama dalekih, do tada slabo poznatih azijskih i afričkih prostora. A i bez Pokreta nesvrstanih šezdesete su prošloga stoljeća na razini tadašnjeg svijeta zasigurno najdinamičnije desetljeće u novijoj svjetskoj povijesti. U kulturi, glazbi, umjetnosti, filmu i literaturi, te su šezdesete posebne i danas s odmakom od pola stoljeća, vrijedne spominjanja i istraživanja. Razdoblje je tih šezdesetih i prve polovice sedamdesetih prošloga stoljeća, sukladno mišljenju Bogomira Kovača (2012), označilo kraj zlatnog doba europskog poslijeratnog razvoja. Brojne tadašnje socijalističke ekonomije, tako i jugoslavenska, mada nedovoljno spremne za uvođenje novina, ulaze u procese reformi i prilagođavanja novim svjetskim ekonomskim standardima, trendovima i potrebama. Na jugoslavenskom su prostoru te reforme najavljene 1961. i nastavljene reformiranjem sustava sve do 1965. To će četverogodišnje razdoblje obilježiti modernizacija i institucionalni razvoj socijalističke Jugoslavije s nakanom o izmjeni koncep(a)ta samoupravljanja – od dotadašnje državne kontrole ekonomije i planiranja prema slobodnijem djelovanju društvenih poduzeća, indikativnim planiranjem i tržišnim mehanizmom (Kovač 2012: 74). Kako na ekonomskom planu, tako i na nizu drugih područja, događaju se promjene u tim šezdesetim. Povijest, etnologija, demografija, sociologija pa tako lingvistika i literatura, područja su društvene i humanističke misli za istraživanje i interpretacije dinamičnih šezdesetih prošlog stoljeća. Za potrebe se rada vremenski okvir sažimlje cit. „od vremena neposredno pred donošenje znamenite Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga jezika u ožujku 1967. preko održavanja 21. sjednice Predsjedništva SK Jugoslavije u Karađorđevu u prosincu 1971., kada započinje obračun sa sudionicima Hrvatskoga proljeća, pa do veljače 1974. donošenjem novoga Ustava SFRJ“ (Kurtović Budja i Lasić 2022: 710).³ To je vrijeme iznimno važno zbog tadašnjeg jasnog, transparentnog i nedvosmislenog traženja

³ O razlozima, usponima i padovima (jugoslavenskih) politika u razdoblju od sredine šezdesetih godina prošloga stoljeća do ustavnih amandmana Jugoslavije v. Dabčević-Kučar, S. (1997) i Perović, L. (2018). Kako ističu Kurtović Budja i Lasić (2022) cit. „najprije Dabčević-Kučar, poslije Perović daju opise političke pozadine koja je utjecala i na politike prema kulturi i jeziku/-cima u vrlo turbulentnom povijesnom vremenu. Ono se danas može promatrati uokvireno dvama važnim povijesno-političkim događajima: od Brijunskoga plenuma 1966. pa do donošenja amandmana na Ustav SFRJ-a 1974. godine“.

odgovora brojnih hrvatskih intelektualaca, javnih i kulturnih radnika o nacionalnom pitanju, a s njime u svezi i traženje odgovora o jeziku / jezicima, jezičnoj politici i zastupljenosti pojedinoga jezika u službenoj komunikaciji na jugoslavenskom prostoru. U skladu s takvim ozračjem, u promatranom vremenu, uzimaju se dalje u radu izdanja Biblioteke „Vjeverica“, kako bi se odgovorilo na pitanja koji je jezik bio dominantan, je li bilo miješanja jezika u Vjeveričnim izdanjima i ono što je postavljeno kao jedan od ciljeva – kolika je bila zastupljenost domaćih autora, kolika stranih kroz prijevode, a kolika onih sa zajedničkog jugoslavenskog prostora.

Podjelu je hrvatskoga jezika u političkom vrtlogu, onome koji obuhvaća razdoblje od 1967. do 1972. (od Deklaracije do ustavnih amandmana)⁴, opisao Babić i njegov se opis uzima kao orijentir (v. Babić 1990: 5; Pranjković 2018: 57–100) kako bi se u radu objasnila (određena) pitanja oko jezične politike kroz izdanja Biblioteke „Vjeverica“.

⁴ Od 1945. do 1991. godine Hrvatska je u sastavu SFRJ-a u nepovoljnim prilikama za hrvatski jezik zbog vladajuće (jezične) politike i unitarističkih nastojanja. Šest je razdoblja koji objašnjavaju hrvatski jezik u tomu političkome vrtlogu. S. Babić ta razdoblja dijeli prema godinama kako slijedi: (1) od 1944. do 1953.; (2) od 1954. do 1967.; (3) od 1967. do 1972.; (4) od 1972. do 1985.; (5) od 1985. do 1989.; (6) od 1989. (Babić 1990).

2. HRVATSKA JEZIČNA I KULTURNA POLITIKA OD USTAVA 1946. DO USTAVA 1974.

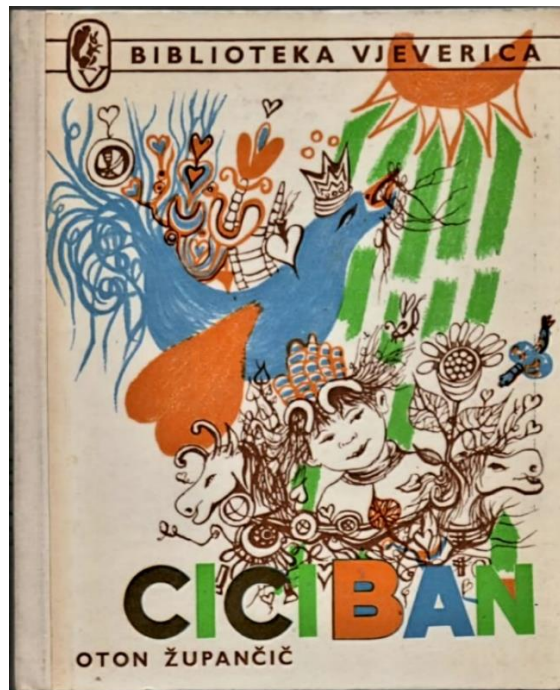
Početak srpnja 1966. politički će prevrat, u jugoslavenskoj historiografiji poznat kao Brijunski plenum,⁵ otvoriti vrata liberalnijem pristupanju kulturi na prostoru tadašnje SR Hrvatske (usp. Mićanović 2012: 271–290). Vrijeme je to koje će ujedno pokazati se pogodnim za isticanje hrvatskoga jezika kao samostalnoga jezika, a Jonke kroz predgovor knjige *Književni jezik u teoriji i praksi*, samo godinu dana ranije, ističe kako tadašnjeg čovjeka zanimaju jezik i jezični problemi ako su isti popraćeni objašnjenjem za što i protiv čega, odnosno za razvoj hrvatskoga jezika koji će predstavljati naše povijesne, kulturološke i nacionalne posebnosti, a protiv žrtvovanja jezika unitarnim političkim projektima komunističke Jugoslavije. (usp. Jonke 1965: 5). Tadašnja će izdanja promatrane Biblioteke „Vjeverica“ biti jedan od medija za kultiviranje čitatelja (korisnika) hrvatskoga jezika o kojemu govori i na koji se referira Jonke u svom predgovoru.

Završetak Drugog svjetskog rata i novi smjer poslijeratne obnove i razvoja odrazit će se na svim društvenim poljima ujedinjene federativne jugoslavenske zajednice. Pitanje jezika bit će stalno negdje u javnome prostoru prisutno, nekad vidljivije, a nekad manje vidljivo. Jezična je praksa do Ustava 1974. često potvrđivala komunističku težnju prema tzv. jednakosti „četiriju službenih jezika: hrvatskoga, makedonskoga, slovenskoga i srpskoga“ (Pranjeković 2015: 25–26). Ta je ravnopravnost službenih jezika uglavnom ostajala samo ideja bez stvarne realizacije u jugoslavenskom prostoru, a početak pedesetih će to i potvrditi. Naime, već Beličev pravopis iz 1952. daje „naznake ponovnoga hrvatsko-srpskog jezičnog i pravopisnog približavanja“ (Pranjeković 2015: 26). Afirmaciju tog zblizavanja osigurat će Novosadski sastanak dvije godine kasnije. Pojavljivanje pak pravopisa dviju Matica iz 1960. otvorit će javno sve glasnjia traženja odgovora o službenom (jedinstvenom) jeziku u Jugoslaviji. Polemike se intenziviraju od sredine šezdesetih ponajprije zbog različitih interpretacija i tumačenja zaključaka iz Novosadskoga sastanka.⁶ Pitanje se jezika i jezične politike kraja

⁵ Prema opisu iz Hrvatske enciklopedije, 1. srpnja 1966. godine na Brijunima je održan IV. plenum Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije (CK SKJ) na kojem je Josip Broz Tito, uz podršku reformske struje u SKJ, raskrinkao zloupotrebe položaja unutar Službe državne sigurnosti (SDS) što je izravno prouzročilo pad Aleksandra Rankovića, potpredsjednika SFRJ. Time je označen početak demokratizacije političkog i gospodarskog mehanizma te učvršćivanje statusa republika. Nažalost, sav postignuti napredak osporen je obnovom dogmatizma 1972.

⁶ O Novosadskome sastanku (1954.) i interpretacijama zaključaka detaljno piše Mićanović (2012; 2015).

šezdesetih i početka sedamdesetih dalje promatra analizom izdanja Biblioteke „Vjeverica“ između 1966. i 1974. – analizom i interpretacijom o zastupljenim autorima, njihovoj regionalnoj i nacionalnoj pripadnosti kao i zastupljenosti prevedenih jezika. Cilj je na korpusu Vjeveričinih izdanja pronaći odgovor(e) o politikama prema jezičnom, društvenom i kulturnom pristupu u književnim djelima za djecu i mlade u ne baš mirnim godinama od Plenuma (1966.) do Ustava (1974.).



Slika 1. *Ciciban* Otona Župančića – prvi tiskani naslov Biblioteke Vjeverica 1966.

3. KROZ NAKLADNIČKI NIZ BIBLIOTEKE VJEVERICA – OD PLENUMA 1966. DO USTAVA 1974.

Izdavačka kuća Mladost iz Zagreba od prve je (1957.) do zadnje (1998.) godine stajala iza Biblioteke Vjeverica (v. Božović 2021). Među tristo i osamnaest izdanih naslova i preko tisuću ponovljenih izdanja, Biblioteka Vjeverica je odigrala važnu ulogu u podizanju razine čitateljske publike, a danas se može o njoj govoriti i kao možda najvažnijem mediju u stvaranju brojnih generacija djece i mladih koji su čitanje usvojili upravo iz njezinih naslova. Kako su godine izlaženja Vjeveričinih naslova vezane gotovo u potpunosti uz komunističko (jugoslavensko) uređenje jasno je da je gledano iz današnje perspektive zanimljiv i taj odnos politike i izdavaštva za djecu i mlade. Posebno odsječak prošlosti u kojemu je nacionalno pitanje nerijetko bilo dopunjavano naglašavanjem (više)jezične pripadnosti jugoslavenskoga stanovništva – odsječak kroz šezdesete i prvu polovicu sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Naime, prije samog povijesnog prevrata vezanog uz Brijunski plenum 1966., točnije dvije godine ranije, Biblioteka Vjeverica imala je jedan interesantan urednički i izdavački odmak od ustaljene prakse. Naime, nepunu godinu dana, od sredine 1964. do početka 1965. Vjeverica uvodi uz latinički i ćirilski izdavački niz (usp. Božović 2021: 170). U tom kratkom vremenu izdano je sedamnaest naslova u latiničkom i ćirilčnom izdanju. Na dvama pismima uglavnom su tiskani klasici dječje književnosti (braća Grimm, Andersen, Perrault, Čapek, Salten i dr.). Tek su tri naslova iz pera tadašnje jugoslavenske literature za djecu i mlade – *Pirgo Anđelke Martić*, *Kad bi drveće hodalo* Grigora Viteza te Seliškarova *Družina Sinjeg galeba*. Zanimljivo je i to da je uz pismo i „Vjeverica“ preimenovana u „Vevericu“, sva su strana izdanja u prijevodu bila ekavizirana, a domaći (jugoslavenski) autori Martić, Vitez i Seliškar tiskani su u ćirilčkoj ijekavskoj varijanti. Razlozi ovog kratkog dvopismovnog uređivanja Vjeverice / Veverice do danas nisu jednoznačno objašnjeni, a jedna od interpretacija paralelnog tiskanja latičnog i ćirilčnog niza glasi da su izdanja bila namijenjena širem književnom tržištu, na kojemu je uz latinicu i ijekavski govor, bio i velik postotak čitatelja ćirilčnog pisma i ekavskog govora.⁷

⁷ Božović (2021: 171) napominje kako je izdavačka kuća Mladost osim u Hrvatskoj imala svoje podružnice u drugim jugoslavenskim republikama – u Sloveniji, Bosni i Hercegovini i Srbiji, ali i u drugim zemljama Europe i svijeta. Zanimljivost je ove dvopismene i dvojezične (ijekavske i ekavske) politike izdanje „Sabrana dela Mate Lovraka“ tiskano na ćirilici, ali ijekavicom.

Izabrane za prikaz u ovom radu su izdavačke godine, počevši od 1966., zaključno s 1974. Dalje se analiziraju naslovi prema godinama tiskanja (prva i ponovljena izdanja) kako bi se iz naslova izdvojila pripadnost autora prema nacionalnosti – hrvatski autori, zatim autori izvan jugoslavenskog prostora koji se pojavljuju u Vjeverici u hrvatskom prijevodu i treća skupina koju čine autori s tadašnjeg jugoslavenskog prostora. U nastavku je tablični prikaz s podacima o: izvornom nazivu izdanja, uredniku izdanja, autoru, prevoditelju (ukoliko je strani autor), vrsti književnog djela te u zadnjemu stupcu tablice broj izdanja u promatranj godini. Urednici izdanja u promatranim godinama (1966. – 1974.) bili su Grigor Vitez (u godini 1966. i 1967.) te nakon Viteza nakladnički niz do kraja promatranog razdoblja uređuje Ana Kulušić. Tablice su izrađene radi preglednosti koja osigurava jasne komentare i interpretaciju prema godinama – počevši s izdanjima godine 1966. (v. Tablica 1) do izdanja u zadnjoj promatranj godini 1974. (v. Tablica 9).

Tablica 1. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1966.

Naslov	Izvornik	Autor	Prijevod	Vrsta	Br. izd.
Ciciban i druge pjesme za djecu	Ciciban	O. Župančić	G. Krklec G. Vitez	zbirka pjesama	2.
Dječak i šuma	/	A. Martić	/	roman	2.
Kurir sa Psunja	/	G. Vidović	/	roman	2.
Priče o malim borcima	/	A. Mikić	/	zbirka priča	2.
Uzbuna na Zelenom vrhu	/	I. Kušan	/	roman	1.

U posljednjjoj godini Vitezova uredništva u nakladničkom nizu Biblioteka Vjeverica tiskano je tek pet naslova, četiri su ponovljena i jedno novo izdanje – roman *Uzbuna na Zelenom Vrhu* Ivana Kušana. Drugo su izdanje u toj godini imali: romani *Kurir sa Psunja* Gabre Vidovića, *Dječak i šuma* Anđelke Martić, zbirka priča Alekse Mikića *Priče o malim borcima* i zbirka pjesama *Ciciban i druge pjesme za djecu* Otona Župančića. Te godine nema objavljenog ni jednog inozemnog autora što možda upućuje na svojevrstu izdavačku krizu. Mada je promatrano vrijeme ono u prostoru zajedničke jugoslavenske države (time i književnosti), zastupljenost autora je takva da su tri autora predstavnici hrvatske, jedan slovenske i jedan bosansko-hercegovačke književnosti. Četiri su autora i jedna autorica što upućuje da je ovo još uvijek vrijeme u kojem dominiraju muški autori. Tematski gledano od svih izdanja te 1966., tri su naslova s temom iz NOB-a (*Kurir sa Psunja*, *Dječak i šuma* te *Priče o malim borcima*) što je razmjerno visok postotak zastupljenosti ratne (partizanske) literature u odnosu na ostale naslove s obzirom na to da je Biblioteka Vjeverica te godine brojila svega pet tiskanih naslova. Uspoređujući izdavačku godinu 1966. s godinama koje su uslijedile,

jasno je da je izdavačka produkcija bila iznimno slaba, osobito u usporedbi s podatkom da je već u sljedećoj godini od dvanaest tiskanih naslova njih šest objavljeno po prvi put. Dalje se podatci donose, kao i za prvu promatranu 1966. godinu, prema tabličnom prikazu, nakon kojega slijede opisi i komentari po pojedinoj izdavačkoj godini u nizu Biblioteke „Vjeverica“.

Tablica 2. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1967.

Naslov	Izvornik	Autor	Prijevod	Vrsta	Br. izd.
Čovječuljak	Der kleine Mann	E. Kästner	G. Krklec	roman	1.
Čudnovate zgode šegrta Hlapića	/	I. Brlić-Mažuranić	/	roman	3.
Djeco, laku noć	Za lahko noć	E. Peroci	J. Bratulić	zbirka priča	1.
Grga Čvarak	/	R. Zvrko	/	zbirka pjesama	1.
Heidi	Heidi	J. L. Spyri	Ž. Vukadinović	roman	4.
Igra se nastavlja	/	G. Vitez	/	zbirka pjesama	1.
Junaci Pavlove ulice: roman za djecu	A Pál-utcai fiúk	F. Molnár	L. Matijević	roman	3.
Majmun i naočale: rukovet za velike i male	/	G. Krklec	/	zbirka priča i pjesama	1.
Pirgo	/	A. Martić	/	roman	5.
Priče iz davnine	/	I. Brlić-Mažuranić	/	zbirka bajki	4.
Telefonske priče	Favole al telefono	G. Rodari	D. Orlandi	zbirka priča	1.
Vlak u snijegu	/	M. Lovrak	/	roman	3.

Prva godina uredništva Ane Kulušić u nakladničkom nizu Biblioteka Vjeverica donijela je dvanaest naslova. U odnosu na prethodnu godinu, u kojoj su prednost imala ponovljena izdanja, u godini 1967. ponovljena i nova izdanja prisutna su u jednakom broju. Šest je novih književnih naslova: zbirka priča i pjesama *Majmun i naočale: rukovet za velike i male* Gustava Krkleca, zbirke priča *Djeco, laku noć* Ele Peroci, *Telefonske priče* Giannija Rodarija te zbirke pjesama *Igra se nastavlja* Grigora Viteza, *Grga Čvarak* Ratka Zvrka i roman *Čovječuljak* Ericha Kästnera. Drugih izdanja nema, a treće su ukorićenje doživjeli romani *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* Ivane Brlić-Mažuranić, *Junaci Pavlove ulice*, u podnaslovu *roman za djecu*, Ferenc Molnára i *Vlak u snijegu* Mate Lovraka. Usto, dva naslova imaju svoje četvrto izdanje – *Heidi* Johanne Louise Spyri i *Priče iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić, a jedan čak i peto – roman *Pirgo* Anđelke Martić. Ovako bogata nakladnička produkcija pokazatelj je strateškog osigura(va)nja financijske stabilnosti jer djela koja su se već dokazala kao kvalitetna i djeci omiljena nedvojbeno jamče profit. U ovoj godini objavljena su četiri inozemna autora, odnosno

po jedno književno djelo švicarske, mađarske, talijanske i njemačke književnosti. U promatranom razdoblju književna djela i autore iz drugih jugoslavenskih republika predstavlja tek jedna autorica – mlađa spisateljica slovenske književnosti Ela Peroci. Ovaj podatak o zastupljenosti hrvatskih autora ukazuje na naklonost uredničke politike prema hrvatskoj knjizi jugoslavenske zajednice. Motivacija te naklonosti povezuje je s objavom Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika u ožujku promatrane godine. Uz sedam književnika u ovoj su godini zastupljene čak četiri književnice što predstavlja pojačan utjecaj žena na književnoj sceni. Sagledavajući tematiku izdanja iz 1967. primjećuje se da je samo jedan naslov posvećen tematici NOB-a (*Pirgo*) što je izrazito malen postotak zastupljenosti ratne (partizanske) proze u usporedbi s prethodnom godinom.

Tablica 3. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1968.

Naslov	Izvornik	Autor	Prijevod	Vrsta	Br. izd.
Bajke	Deutsche Kinder und Hausmärchen	braća Grimm	V. Kralj	bajke (izbor)	4.
Bambijeva djeca: jedna obitelj u šumi	Bambis Kinder: Eine Familie im Walde	F. Salten	D. Perković	roman	1.
Čavlićevi doživljaji	Le avventure di Chiodino	G. Parca M. Argilli	D. Orlandi	roman	1.
Dječak sa dva imena: omladinska pripovijest	Deček z dvema imenoma	A. Ingolič	T. Potokar	roman	3.
Družba Pere Kvržice	/	M. Lovrak	/	roman	1.
Družina Sinjega galeba	Bratovščina Sinjega galeba	T. Seliškar	T. Peruško	roman	2.
Kad bi drveće hodalo	/	G. Vitez	/	zbirka pjesama	3.
Kekec na vučjem tragu	Kekec na volčji sledi	J. Vandot	R. L. Petelinova	roman	2.
Konjić sa zlatnim sedlom	/	N. Iveljić	/	zbirka priča	1.
Kurir Loda / Veli Jože	/	V. Nazor	/	roman; pripovijetka	3.
Pjesme četiri vjetra	/	različiti autori	G. Vitez	zbirka pjesama	1.
Puž na ljetovanju	/	S. Femenić	/	zbirka pjesama	1.
Robin Hud	Robin Hood og de Fredløse	J. Sigsgaard	Lj. Šeferov-Linić	roman	3.
Sin brkate čete i druge priče	/	B. Čopić	/	zbirka priča	2.
Strah u Ulici lipa	/	M. Matošec	/	roman	1.
Vjetropirka Eva	Evi unser Schusselchen	E. M. Aab	O. Šolc	roman	1.
Zaćarani putovi	/	V. Stahuljak	/	roman	1.

Druga godina uredničkog rada Ane Kulušić donosi raznolik i bogat književno-kulturni program u Biblioteci Vjeverici. S ukupno sedamnaest naslova Vjeverica je kroz 1968. uspješno balansirala između promicanja jugoslavenske književnosti i uvođenja djece i mladih u svjetske književne tokove. Svakako valja naglasiti kako Vitezova antologijska zbirka *Pjesme četiri vjetra* sadrži izbor svjetske dječje poezije različitih stranih autora. Hrvatskih je autora ove godine sedam, a posebno se ističu tiskana djela *Družba Pere Kvržice* Mate Lovraka, *Strah u Ulici lipa* Milivoja Matošca te zbirka pjesama *Kad bi drveće hodalo* Grigora Viteza. Ova djela ne samo da afirmiraju hrvatsku književnu tradiciju nego i kroz svoju univerzalnu poruku i jezik ostaju relevantna i privlačna mlađim čitateljima i danas. S druge pak strane, prijevodi stranih autora kao što su *Bajke braće Grimm* Jacoba i Wilhelma Grimma, *Kekec na vučjem tragu* Josipa Vandota te *Bambijeva djeca* Felixa Saltena, prenose priče iz drugih (zapadno-europskih) kultura oplemenjujući svijet nove generacije hrvatske čitalačke publike. Nažalost, u ovoj godini je zabilježena slabija zastupljenost ženskih autora. Međutim, u domeni nacionalne pripadnosti unutar jugoslavenske književnosti, ovu godinu odlikuje činjenica da se, uz sedam hrvatskih autora, pojavljuju i tiskana izdanja triju predstavnika slovenske književnosti te jednog predstavnika srpske književnosti. Dominantan utjecaj slovenske književnosti posljedica je dobre i plodne suradnje slovenskih i hrvatskih kulturnih radnika u promatranom razdoblju, posebno po pitanjima decentralizacije i jačanja autonomije republika u odnosu na saveznu vlast, koja je tada bila koncentrirana u Beogradu. Uzmimo primjer Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika koja je odjeknula i u Sloveniji čiji su intelektualci i kulturni radnici izražavali slične težnje za (o)čuvanjem slovenskoga kao zasebnog jezika (i identiteta) u zajedničkoj jugoslavenskoj državi (usp. Duda 2000; Mićanović 2012).

Žanrovski, kroz promatranu 1968., dominiraju prozna djela (romani). Uglavnom su avanturističke i povijesne fabule (*Družina Sinjega galeba* Tone Seliškara i *Robin Hud* Jensa Sigsgaarda), ali javlja se i pokoji primjerak naracije s dubokom psihološkom dimenzijom, kao što je te godine objavljeni roman *Strah u Ulici lipa* Milivoja Matošca. Iako slabije zastupljene nego druge književne vrste, zbirke pjesama i priča, primjerice *Pjesme četiri vjetra* i *Konjić sa zlatnim sedlom*, nude osvježenje u žanrovskoj ponudi promatranog nakladničkog niza. Također, važan segment proučavanja izdanja u 1968. predstavlja i popularnost pojedinih naslova, koja se ogleda u njihovim višestrukim izdanjima. Primjerice, *Dječak s dva imena*, *Kad bi drveće hodalo* i *Kurir Loda / Veli Jože* doživjeli su svoja treća izdanja, a *Bajke* čak četvrto, što potvrđuje njihovu trajnu književno-umjetničku vrijednost, koja ne jenjava kroz godine. Istovremeno, devet je književnih tekstova, primjerice *Čavlićevi doživljaji* i *Začarani putovi*,

objavljeno prvi put čime Biblioteka Vjeverica nastavlja razvijati svoju viziju promicanja novih autora, a s njima i novih glasova i ideja. Štoviše, osam ponovljenih i devet prvih izdanja upućuje na činjenicu, da Vjeverica kao izdavačka kuća uspješno spaja klasične vrijednosti s modern(ističk)im senzibilitetom. Uspoređujući izbor naslova iz 1968. s godinama koje će uslijediti, jasno je kako je u ovoj godini snažno izražena težnja, da se mladoj publici ponudi raznolik, ali pažljivo osmišljen program koji uključuje i nostalgичne klasike i suvremene priče. Na taj način, dok podiže razinu čitateljske kulture, Biblioteka Vjeverica širi među najmlađim čitateljskim naraštajem znanja o svijetu, povijesti i ljudskim vrijednostima.

Tablica 4. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1969.

Naslov	Izvornik	Autor	Prijevod	Vrsta	Br. izd.
Alisa u zemlji čudesa	Alice's adventures in Wonderland	L. Carroll	M. Jurkić-Šunjić	priča	3.
Bajke	Eventyr og historier	H. C. Andersen	J. Tabak	zbirka bajki (izbor)	3.
Bambi: jedan život u šumi	Bambi: eine Lebensgeschichte aus dem Walde	F. Salten	D. Perković	roman	3.
Blizanke	Das doppelte Löttchen	E. Kästner	G. Krklec	roman	1.
Čovječuljak i malena	Der kleine Mann und die kleine Miss	E. Kästner	G. Krklec	roman	1.
Djetinjstvo Vjetra kapetana i druge priče	/	P. Katalinić	/	roman / priče	2.
Djevojčica iz svemira	Kommt ein Mädchen geflogen	H. Winterfeld	H. Hećej	roman	1.
Doktor Jojboli	Доктор Айболит	K. Čukovski	G. Vitez	roman	4.
Emil i detektivi	Emil und die Detektive	E. Kästner	G. Krklec	roman	4.
Emil i tri blizanca	Emil und die drei Zwillinge	E. Kästner	D. Perković N. Pavić	roman	1.
Gdje priče rastu	/	G. Vitez	/	zbirka pjesama	2.
Mali buntovnik	Mali upornik	F. Bevk	A. Martić	roman	2.
Mama, volim te	Mama I love you	W. Saroyan	Lj. Radović	roman	2.
Matija i vjeverica	Magnus och ekorrhungen	H. Peterson	M. Rumac	pripovijetke	1.
Modri prozori	/	D. Oblak	/	roman	3.
Moj život	Moje življenje	I. Cankar	T. Potokar	zbirka priča i crtica	2.
Pinokio: Čudnovati doživljaji jednog lutka	Le avventure di Pinocchio	C. Collodi	V. Kaleb	priča	2.
Pričanje Cvrčka moreplovca	/	P. Katalinić	/	roman	1.
Priče	Deutsche Kinder und Hausmärchen	braća Grimm	V. Kralj	zbirka priča (izbor)	3.
Priče	Eventyr og historier	H. C. Andersen	J. Tabak	zbirka priča (izbor)	3.
Priče mačke na grani	Les contes du chat perché	M. Aymé	V. Desnica	zbirka priča	2.
Tata, ti si lud	Papa you're crazy	W. Saroyan	Lj. Radović	roman	2.
Tonček i Točkica: omladinski roman	Pünktchen und Anton	E. Kästner	T. Prpić	roman	3.
Vesela godina	/	S. Jakševac	/	zbirka pjesama	1.
Vinipeški vuk i druge pripovijetke	Wild animals at home	E. T. Seton	V. Šarić	zbirka pripovijetka	2.
Vode su pjevale	/	Z. Jušić-Seunik	/	priče	1.
Zlatni danci	/	J. Truhelka	/	roman	1.

Biblioteka Vjeverica i kroz 1969. godinu ostaje nezaobilazna u književno-kulturnom odgoju (i obrazovanju). Njezina izdanja iz te godine zorno dokazuju kako dječja književnost može biti istodobno edukativna i inspirativna. Kroz kombinaciju domaćih i stranih djela te raznovrsnost žanrova i tema, Ana Kulušić uspijeva zadržati međunarodni karakter biblioteke. Na tu tezu ukazuje i brojnost prevedenih djela. Povećan broj prijevodnih djela spojiv je s posljedicama Praškog proljeća i studentskih nemira u mnogim europskim državama. Ti su događaji uvjetovali drugačiji način razmišljanja u / o komunističkome svijetu. Shodno tome, to je vrijeme kada jugoslavenski tisak doživljava veću otvorenost, raznolikost i bogatstvo sadržaja. Djela se prevode s ruskoga, engleskoga, njemačkoga, slovenskoga, francuskoga, švedskoga, talijanskoga i danskoga. Tiskano je dvadeset sedam naslova, a ponovljenih izdanja bilo je dvostruko više nego novih. Sedamnaest je autora i četiri su autorice, a žanrovski i dalje dominira proza, odnosno roman za djecu i mladež. Uz klasike svjetske književnosti poput *Pinokia* Carla Collodija, u izdanjima iz 1969. zastupljeni su hrvatski književni tekstovi kao što su zbirke pjesama *Gdje priče rastu* Grigora Viteza i *Vesela godina* Stjepana Jakševca. Od svih izdanja sedam je naslova hrvatskih autora – *Modri prozori*, *Djetinjstvo Vjetra kapetana* i *druge priče*, *Gdje priče rastu*, *Pričanje Cvrčka moreplovca*, *Vode su pjevale*, *Vesela godina* i *Zlatni danci*⁸. Usporedi li se statistički odnos / udjel hrvatskih autora s prethodnim godinama, potvrđuje se da je, gledano u postotcima, udjel hrvatskih autora u 1966. godini bio 60 %, u 1967. godini 58 %, a u 1968. tek 41 %. Ovakav statistički osjetan pad zastupljenosti hrvatskih autora, od 20 % u nepune dvije godine, upućuje na potrebu za dubljim i širim istraživanjem, kako bi se odgovorilo na pitanje: je li se u ovom razdoblju (1966. – 1968.) događa slabljenje isticanja hrvatskog nacionalnog i kulturnog identiteta u zajedničkoj jugoslavenskoj državi.

U promatranoj godini pojavljuju se izdanja dvaju slovenskih autora, a to su Ivan Cankar i France Bevk. Od ponovljenih izdanja izdvajaju se romani *Emil i detektivi* i *Doktor Jojboli* s po četiri izdanja što upućuje na njihovu veliku popularnost. S druge pak strane, izdanja poput onih Hansa Christiana Andersena i braće Grimm pokazuju usmjerenost na klasičnu europsku književnost, ali i prilagodbu za domaće tržište kroz prijevode istaknutih svjetskih autora. Također se ističe plodan prevoditeljski rad i to onaj koji te godine potpisuju Grigor Vitez, Gustav Krklec i Josip Tabak.⁹ Nadalje, roman *Alisa u zemlji čudes*a u prijevodu Mire Jurkić-

⁸ Detaljno o *Zlatnim dancima* iz 1942. v. Ivon (2015: 11–26).

⁹ Prevoditeljski rad u nakladničkom nizu Biblioteke „Vjeverica“ tek treba istražiti u vremenima koja dolaze. Prijevod književnih djela namijenjenih najmlađoj čitateljskoj publici tek traži svoj znanstveni put i načine vrednovanja.

Šunjić i zbirka priča braće Grimm, u prijevodu Viktora Kralja, do danas su zadržali čaroliju i svu kompleksnost originala u hrvatskom prijevodu. Tematska zastupljenost izdanja donosi tek jedan naslov s temom iz NOB-a. Razlog izostanka ratnih i partizanskih tema moguće je tražiti u reformskoj krizi, odnosno u rastućim međurepubličkim, time i međunacionalnim tenzijama (usp. Klasić 2012). Na partijskim će kongresima, te 1969., svaka od šest republika nastojati premostiti međurepublička neslaganja, djelujući u skladu s vlastitim interesima, pritom ističući važnost i dobrobit suživota u jugoslavenskoj zajednici.

Tablica 5. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1970.

Naslov	Izvornik	Autor	Prijevod	Vrsta	Br. izd.
Aslak dječak sa Sjevera	Ingen tror pa Aslak	V. Wahlstedt	M. Rumac	roman	1.
Bajke	Pohádki; Devatero Pohádek	K. Čapek	M. Jirsak	zbirka bajki	2.
Devetorica hrabrih	/	M. Lovrak	/	roman	4.
Dobar dan!	/	M. Kušec	/	zbirka pjesama	1.
Kaktus bajke	/	S. Škrinjarić	/	zbirka priča	1.
Kameni cvijet i druge priče	Malahitovaja škatulka	P. Bažov	Lj. Jesih	zbirka priča	2.
Koko i duhovi	/	I. Kušan	/	roman	1.
Na leđima delfina	/	S. Kolar	/	zbirka priča	2.
Neboder C-17	/	D. Lukić	/	roman	1.
Neobična ulica	/	B. Dovjak-Matković	/	zbirka priča	1.
Nevidljiva Iva	/	Z. Balog	/	zbirka pjesama	1.
Ništa bez Božene	/	M. Bjažić Z. Furtinger	/	roman	1.
Pjesme za djecu / Martin Krpan	Martin Krpan z Vrha	F. Levstik	G. Vitez H. Petris	zbirka pjesama / pripovijetka	2.
Planeta ispunjenih želja	Il pianeta degli alberi di natale	G. Rodari	P. Pavličić	roman	1.
Tiki traži Nezanca	/	M. Matošec	/	roman	2.

U četvrtoj godini uredništva Ane Kulušić, u nakladničkom nizu Biblioteka Vjeverica, tiskano je petnaest naslova, od čega je šest ponovljenih i devet novih izdanja. Prvo su izdanje te 1970. imali sljedeći naslovi: romani „Neboder C-17“ Dragana Lukića, *Ništa bez Božene* Mladena Bjažić i Zvonimira Furtingera¹⁰, *Koko i duhovi* Ivana Kušana, *Planeta ispunjenih želja* Giannija Rodarija i *Aslak dječak sa Sjevera* Virole Wahlstedt, zbirke pjesama *Nevidljiva Iva* Zvonimira Baloga i *Dobar dan!* Mladena Kušeca te zbirke priča *Kaktus bajke* Sunčane

¹⁰ Bjažić i Furtinger potpisuju suautorstvo na zajedničkom romanu „Ništa bez Božene“.

Škrinjarić i „*Neobična ulica*“ Blaženke Dovjak-Matković. Kod ponovljenih izdanja uglavnom se radi o drugim izdanjima. Jedino četvrto ukorićenje predstavlja roman *Devetorica hrabrih* Mate Lovraka. Od inozemnih autora objavljen je po jedan češki (Karel Čapek), ruski (Pavel Bažov), talijanski (Gianni Rodari) i švicarski (Viola Wahlstedt) autor. 1970. godina, unutar zajedničke jugoslavenske države (time i književnosti), potvrđuje da je s tog zajedničkoga prostora deset hrvatskih autora te po jedan slovenski (Fran Levstik) i srpski autor (Dragan Lukić). Tri tiskana djela te godine potpisuju spisateljice što ukazuje da je i tada književna scena za djecu i mlade dominantno muška. Porast naslova hrvatskih autora u ovoj godini zanimljiv je za daljnja proučavanja. Moguće je da je taj porast uvjetovan tada rastućom napetošću unutar redova Saveza komunista Hrvatske (SKH), potom i širim političkim i društvenim promjenama koje su se odvijale u funkcioniranju cjelokupnog jugoslavenskog političkog sustava. Tek treba istražiti okolnosti i (za)datosti promatranog vremena te ustanoviti je li ovakva slika povezana s početkom Hrvatskog proljeća, reformskog i nacionalnog pokreta, usmjerenog u njegovom kulturnom smislu, prema dvama ciljevima koji su bili jasni i jednoznačni – veća autonomija Hrvatske unutar Jugoslavije kao prvi cilj Proljeća te jačanje hrvatskog nacionalnog identiteta kao drugi cilj.

Tablica 6. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1971.

Naslov	Izvornik	Autor	Prijevod	Vrsta	Br. izd.
Bajke i priče: izbor	Eventyr og historier	H. C. Andersen	J. Tabak	zbirka priča i bajki	1.
Mali plamen	/	D. Ugrešić	/	zbirka priča	1.
Neprijatelj br. 1	/	M. Lovrak	/	roman	1.
Vuk na Voćinskoj cesti	/	A. Martić	/	pripovijetke	1.

Politički burna 1971. godina vidljiva je i u izdanjima Biblioteke „Vjeverica“. Tek četiri objavljena naslova upućuju na sveopću krizu koja će tada zavladatai (v. Mihaljević 2016). Naime, događaji povezani s Hrvatskim proljećem (liberalno-reformskim pokretom) utjecali su na rad brojnih kulturnih institucija, a cenzura i oprez u izdavaštvu postaju dijelom svakodnevice u tadašnjem hrvatskom kulturnom svijetu. Zacijelo je i Vjeverica, poput ostalih biblioteka, morala izrazito pažljivo birati naslove za tisak, kako bi izbjegla političke kontroverze, što je pak moglo značajno smanjiti opsege književne produkcije. Ta su politički turbulentna vremena iznjedrila „sigurne“ naslove, ali i usporila nakladničku djelatnost za djecu, jer je svaki naslov prolazio stroge kontrole i recenzije prije puštanja u tisak (usp. Božović 2021: 199–206). Biblioteka Vjeverica se, kako je poznato iz ranijih desetljeća njezina rada (i

poslovanja), naslovima i temama tiskanih izdanja, obraća široj dječjoj i mladenačkoj javnosti. Iz tog razloga je u revolucionarnoj 1971. uvedena dodatna restriktivna politika te kontrolni pritisci na planirani izdavački program. Valjalo je tada „očistiti“ od naslova pa do čitavog teksta sve ono što je potencijalno moglo biti percipirano kao „politički problematično ili nacionalistički obojeno“ (v. Klasić 2012). Usprkos takvom političkom ozračju u promatranoj su godini tri od ukupno četiri naslova izvorna djela hrvatskih autora što implicira da je uložena velik napor uredničkih timova Biblioteke Vjeverice da njeguje i promiče (time i štiti) književnost hrvatskih autora. Mada je oskudan broj naslova (svega četiri) zanimljivo je da su te godine tiskane dvije zbirke priča (i bajki), jedna pripovijetka i jedan roman. Dakle, ove godine u Vjeveričinim izdanjima nema poezije. Uvrštavanje djela *Bajke i priče* Hansa Christiana Andersena u prijevodu Josipa Tabaka predstavlja izbor tzv. neutralnog sadržaja koji nema politički prizvuk te zadovoljava kriterij kvalitete i univerzalne prihvaćenosti stvarajući sigurnu zonu u razdoblju brojnih kulturnih restrikcija. S druge pak strane, Lovrakova djela klasična su primjer jugoslavenske dječje književnosti s fokusom na društvenu zajednicu, prijateljstvo i moralne pouke.

Takvi su naslovi činili idealan okvir za podršku tadašnjoj komunističkoj ideologiji. Fokusom na već afirmirane autore i provjerene naslove (Lovrak, Andersen) Vjeverica je osigura(va)la vlastitu kulturnu stabilnost u izrazito politički nestabilnim okolnostima. U prilog tome valja istaknuti Anđelku Martić, autoricu poznatu po književnim djelima s temama iz Drugog svjetskog rata kojima je odgovarala na ideološke zahtjeve jugoslavenskog društva. Povrh toga, pojavljivanje mlade autorice Dubravke Ugrešić može se, u kontekstu vremena i prostora, promotriti kao prozni glas za djecu i mladež koji unosi svježinu i inovativnost među naslove Biblioteke „Vjeverica“. Dakle, unatoč svim nedaćama proljećarske 1971., Vjeverica se uspješno okreće prema suvremenim autorima i novim književnim rukopisima.

Tablica 7. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1972.

Naslov	IzvorNIK	Autor	Prijevod	Vrsta	Br. izd.
Basne: Izbor	Mythoi / Aesopus	Ezop	M. Sironić	zbirka basni	2.
Čipolino	Le avventure di Cipollino	G. Rodari	R. Zvrko	roman	2.
Koko u Parizu	/	I. Kušan	/	roman	1.
Kupi mi vilovita konja	/	Z. Jušić-Seunik	/	zbirka priča	1.
Moja Zlatna dolina	/	Z. Kolarić-Kišur	/	roman	1.
Ptice na česmi	/	D. Maksimović	/	zbirka pjesama	2.
Veliki skitač	/	M. Matošec	/	roman	1.
Žuna na telefonu	/	V. Majer	/	zbirka pjesama	2.

Biblioteka Vjeverica 1972. objavljuje osam književnih naslova. Time ostvaruje stopostotni rast u odnosu na prethodnu 1971. kada su tiskana tek četiri naslova. Rast broja izdanja može se promatrati i kao svojevrsni povratak k stabilnosti nakon velikih političkih potresa. Izdavaštvo je, generalno gledano, slobodnije pri izboru naslova, ali je i dalje unutar okvira (nametnutih) kulturnih politika koje promoviraju sigurnu i provjerenu literaturu. Među autorima se, te 1972., ističu prepoznatljiva imena iz bliže i dalje, kako jugoslavenske, tako i svjetske književnosti – Gianni Rodari (*Čipolino*), Ezop (*Basne*), Desanka Maksimović (*Ptice na česmi*) i Ivana Kušana (*Koko u Parizu*). Pet je naslova hrvatskih autora (Vjekoslav Majer, Zlata Kolarić-Kišur, Ivan Kušan, Milivoj Matošec, Zdenka Jušić Seunik), dva su prijevodna djela – jedno je s talijanskoga (Gianni Rodari), a drugo je sa starogrčkoga, (Ezop) te jedan književni rad srpske autorice (Desanka Maksimović). Prisutnost klasičnih i didaktičkih tekstova, kao što su Ezopove *Basne* i Rodarijev *Čipolino*, potvrđuju nastavak politike edukativnog i moralno usmjerenog sadržaja za djecu i mladež.

Žanrovska slika izdanja iz promatrane godine izgleda ovako: tri romana (*Čipolino*, *Moja Zlatna dolina*, *Koko u Parizu*), dvije zbirke pjesama (*Žuna na telefonu*, *Ptice na česmi*), jedna zbirka basni (*Basne: izbor*) i jedna zbirka priča (*Kupi mi vilovita konja*). Raznolikost žanrova objašnjava i ciljeve uredničke politike Ane Kulušić, da svojim odabirom naslova za tisak u nakladništvu Biblioteke Vjeverice, zadovolji više naraštaja ciljane čitateljske publike – od mlađe dobi sklone bajkama i basnama do starije koja preferira složenije tekstove i/ili razvijenije fabule, poput romana i pjesničkih zbirki. Četiri se naslova pojavljuju u svom drugom izdanju što sugerira da su bila dobro prihvaćena među djecom i mladima (*Čipolino*, *Žuna na telefonu*,

Basne, Ptice na česmi). Činjenica da hrvatski autori i dalje čine polovicu ukupne produkcije, potvrđuje tezu o naporima Ane Kulušić kao urednice u promoviranju hrvatske književne scenu, time i hrvatskog kulturnog (i nacionalnog) identiteta unutar jugoslavenskog prostora.

Tablica 8. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1973.

Naslov	Izvornik	Autor	Prijevod	Vrsta	Br. izd.
Bjelkan	/	G. Vidović	/	pripovijetke	1.
Dva smijeha	/	S. Škrinjarić	/	zbirka priča	1.
Ja magarac	/	Z. Balog	/	zbirka priča i crtica	1.
Katja i krokodil	Катя и крокодил	N. Gernet G. Jagdfeld	M. Roca	roman	1.
Krijesnice	/	S. Femenić	/	zbirka pjesama	1.
Mali princ	Le petit prince	A. de Saint Exupéry	M. Pervan- Plavec	roman	1.
Miško	/	V. Šarić	/	pripovijetke	1.
Pipi Duga Čarapa	Pipi Langstrump	A. Lindgren	M. Rumac	roman	1.

Slom Hrvatskog proljeća 1971. uzrokovao je političke čistke i pojačanu cenzura unutar kulturnog prostora Jugoslavije. Brojni intelektualci, književnici i kulturni radnici bili su podložni nadzoru ili su se redovito suočavali s ograničenjima u radu. Stoga ne čudi podatak da je nakladnički niz Biblioteke Vjeverice 1973. imao samo osam naslova. Dakle, književna produkcija nije potpuno stagnerala, ali su autori zacijelo koristili alegorije i simboliku kako bi izrazili svoje stavove. Primjerice, zbirka pripovijetki *Miško* Vlatka Šarića, objavljena u promatranju 1973., realistično prikazuje ljepotu i surovost prirode što može reflektirati društvene okolnosti toga vremena. Ponovljenih izdanje te godine nema, a prvo izdanje imaju: romani *Mali princ* Antoinea de Saint Exupérya, *Pipi Duga Čarapa* Astrid Lindgren te *Katja i krokodil* Nine Gernet i Grigorija Jagdfelda, pripovijetke *Miško* Vlatka Šarića, *Bjelkan* Gabre Vidovića, zbirka priča *Dva smijeha* Sunčane Škrinjarić, zbirka pjesama *Krijesnice* Stanislava Femenića i zbirka priča i crtica *Ja magarac* Zvonimira Baloga. Vidljiv je zamah u objavljivanju stranih autora (i stranih književnosti u / na hrvatskom prijevodu): francuski pisac Antoine de Saint Exupéry, švedska autorica Astrid Lindgren i ruski koautorski dvojac Nina Gernet i Grigorij Jagdfeld. Premda se prikazano razdoblje (v. Tablica 8) i dalje nalazi unutar okvira zajedničke jugoslavenske države pojava autorita je takva da su svi preostali pisci predstavnici hrvatske književne scene. Spisateljice su i dalje osjetno slabije zastupljene što možda upućuje na vidljivu marginalizaciju ženskoga pisma u toj godini. Sagledavajući ovu izdavačku godinu u kontekstu dviju prethodnih godina, očito je da je i u ovoj godini izdavačka produkcija još

uvijek slaba, što je očekivano s obzirom na snažne političke pritiske i cenzuru koji su, i nekoliko godina nakon proljećarskog sloma, utjecali na razvoj i produktivnost izdavaštva namijenjenog djeci i mladeži na hrvatskom jeziku.

Tablica 9. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1974.

Naslov	Autor	Vrsta	Br. izd.
Dobro lice	Nada Iveljić	roman	1.
Kućica sa crvenim šeširom	Višnja Stahuljak	zbirka priča	1.
Lažeš, Melita	Ivan Kušan	roman	1.
Plavi kaputić	Mladen Kušec	zbirka priča	1.
Zeleni dječak	Josip Barković	pripovijetke	1.

Zadnja promatrana godina izdanja Biblioteke „Vjeverica“ je 1974. Te je godine proslavljena biblioteka objavila svega pet književnih tekstova. Nije bilo ponovljenih izdanja, ali ni stranih prijevoda što je vrlo zanimljiva činjenica koja u budućnosti traži temeljite odgovore. Svi su autori hrvatske književne tradicije (i scene): pisci Ivan Kušan, Mladen Kušec i Josip Barković te spisateljice Višnja Stahuljak i Nada Iveljić. U tom je smislu 1974. označila prekretnicu za hrvatsku književnost jer su ustavne promjene iz te godine osigurale temelje za formalno priznanje i afirmaciju hrvatskoga jezika.¹¹ To je u konačnici znatno doprinijelo književnoj produkciji i jačanju nacionalnog identiteta. Naglasak je na (prešutnom, ali vidljivom) promoviranju hrvatske književnosti i hrvatskoga jezika. Žanrovska slika promatrane godine obuhvaća romane *Lažeš, Melita* Ivana Kušana, *Dobro lice* Nade Iveljić, zbirke priča *Plavi kaputić* Mladena Kušeca, *Kućica sa crvenim šeširom* Višnje Stahuljak i pripovijetku *Zeleni dječak* Josipa Barkovića.

¹¹ O detaljima iz ustavnih amandmana donesenih i usvojenih 1974. temeljito piše Mihaljević (2016), a dio tih ustavnih promjena u kojima se govori o jeziku i kulturi zajedničkoga jugoslavenskoga prostora piše Mićanović (2012; 2023).



Slika 2. *Zeleni dječak* Josipa Barkovića – zadnji naslov tiskan u Biblioteci Vjeverica 1974

4. REGIONALNO-NACIONALNA PRIPADNOST AUTORA

U nastavku se donose podatci o autorima koji se javljaju tijekom promatranih godina u Vjeveričnim izdanjima. Preuzimani su iz dostupnih internetskih i provjerenih izvora¹². Za proučavanje pojedinog autora objavljivanog u Vjeverici, u istraživanom periodu kraja šezdesetih i prve polovice sedamdesetih prošloga stoljeća, također su posebno pomogli radovi Hranjeca (1998; 2000; 2004; 2006; 2009), Zime (2001), Čosić (2017) i Pavlovića (2018). Popis objedinjuje sve autore iz prethodno postavljenih devet tablica jer pruža cjelovit uvid u regionalno-nacionalnu pripadnost autora zastupljenih u Biblioteci „Vjeverica“ u razdoblju od 1966. do 1974. godine.

Svaka tablica sadrži osnovne podatke o autorima, uključujući ime i prezime, godinu rođenja i smrti te u zadnjemu stupcu za hrvatske autore podatke o mjestu rođenja i mjestu smrti, a za nehrvatske (strane i ostale bivše jugoslavenske) autore, u sljedećim se tablicama donosi pripadnost nacionalnoj književnosti (v. Tablica 10 do Tablica 12). Takav strukturirani prikaz omogućuje jasniju analizu i interpretaciju književnog opusa predstavljenog u ranije obrađenoj periodizaciji. Tablice su izrađene radi preglednosti koja osigurava sustavno praćenje književne raznolikosti i povijesnoga konteksta autora čiji su radovi obuhvaćeni navedenim vremenskim okvirom. Na taj je način osigurano pregledno komentiranje i interpretacija što pak u konačnici doprinosi boljem razumijevanju (1) književnih trendova, (2) društveno-kulturne vrijednosti Biblioteke Vjeverica u promatranom razdoblju i (3) autorske pripadnosti pojedinoj književnoj (time i nacionalnoj) kulturi.

¹² Izvori su internetska izdanja Hrvatskog biografskog leksikona, Hrvatske enciklopedije te službene stranice izdavačkih kuća Arka knjige i Naklada Katarina Zrinski. Dodatna provjera podataka (izvora) o autorima za promatrano izdavačko razdoblje (1966. – 1974.) napravljena je pretraživanjem internetskih stranica *Lektire.hr* i *Portal e-lektire*. Podatci koji su bili od velikog značaja za saznavanje više o životu pojedinih autora između ostalog dostupni su i na službenim stranicama Hrvatskog školskog muzeja. Svi korišteni internetski izvori navedeni su u radu (v. poglavlje 7.).

4.1. HRVATSKI AUTORI

Pregledom izdanja, u tabličnom prikazu su izdvojeni svi hrvatski autori abecednim redom (v. Tablica 10), ali se osvrta radi kronološke preglednosti donose od najstarijih prema najmlađim autorima zastupljenima u izdanjima Biblioteke „Vjeverica“.

Tablica 10. Abecedni popis hrvatskih autora u izdanjima Vjeverice (1966 – 1974)

Ime i prezime	Godina rođenja i godina smrti	Mjesto rođenja i mjesto smrti
Balog, Zvonimir	1932 – 2014	Sv. Petar Čvrstec – Zagreb
Barković, Josip	1918 – 2011	Otočac – Zagreb
Bjažić, Mladen	1924 – 2017	Zlarin – Šibenik
Brlić-Mažuranić, Ivana	1874 – 1938	Ogulin – Zagreb
Dovjak-Matković, Blanka	1920 – 1993	Zagreb – Zagreb
Femenić, Stanislav	1924 – 2012	Careva Ćuprija (BiH) – Zagreb
Furtinger, Zvonimir	1912 – 1986	Zagreb – Zagreb
Ivanišević, Drago	1907 – 1981	Trst (IT) – Zagreb
Iveljić, Nada	1931 – 2009	Zagreb – Zagreb
Jakševac, Stjepan	1916 – 1994	Brdovečki Sveti Križ – Zagreb
Jušić-Seunik, Zdenka	1905 – 1989	Zagreb – Zagreb
Katalinić, Palma	1927 – 2013	Trogir – Zagreb
Kolar, Slavko	1891 – 1963	Palešnik – Zagreb
Kolarić-Kišur, Zlata	1894 – 1990	Brod na Savi (SB) – Zagreb
Krklec, Gustav	1899 – 1977	Udbinja – Zagreb
Kušan, Ivan	1933 – 2012	Sarajevo (BiH) – Zagreb
Kušec, Mladen	1938 – 2020	Zagreb – Zagreb
Loborec, Božena	1926 – 2003	Koprivnica – Koprivnica
Lovrak, Mato	1899 – 1974	Veliki Grđevac – Zagreb
Majer, Vjekoslav	1900 – 1975	Zagreb – Zagreb
Martić, Anđelka	1924 – 2020	Zagreb – Zagreb
Matošec, Milivoj	1929 – 1982	Zagreb – Zagreb
Nazor, Vladimir	1876 – 1949	Postira – Zagreb
Oblak, Danko	1921 – 1998	Zagreb – Zagreb
Paljetak, Luko	1943 – 2024	Dubrovnik – Dubrovnik
Stahuljak, Višnja	1926 – 2011	Zagreb – Zagreb
Šarić, Vlatko	1898 – 1986	Zagreb – Zagreb
Škrinjarić, Sunčana	1931 – 2004	Zagreb – Zagreb
Truhelka, Jagoda	1864 – 1957	Osijek – Zagreb
Ugrešić, Dubravka	1949 – 2023	Kutina – Amsterdam
Vidović, Gabro	1915 – 2005	Donji Kućan – Zagreb
Vitez, Grigor	1911 – 1966	Kosovac – Zagreb
Zvrko, Ratko	1920 – 1998	Beograd (SRB) – Dubrovnik

Prva je tako u ovakvom pregledu Osječanka Jagoda Truhelka, rođena u višejezičnoj (višekulturnoj) češko-njemačko-mađarskoj doseljeničkoj obitelji 5. veljače 1864. godine. Profesionalno, uz to što je najstarija u promatranim izdanjima, Truhelka ostaje zanimljiva zbog svoga djelovanja kao učiteljica, ravnateljica, nastavnica i na kraju uspješna spisateljica. Štoviše, u 40 godina nastavničkog rada i 63 godine književnog stvaralaštva, Truhelkina životna nit bila je protkana izraženim domoljubljem, tradicionalnim vrijednostima, čežnjom za slobodom i neovisnošću te romantičarsko-idealističkim svjetonazorom. Svojim književnim radom, spretno je privukla pažnju brojnih čitatelja dokazujući cit. „da zanimljivo dječje štivo nije (samo) u napetoj i uzbudljivoj priči, u twainovskim fakinarijama nego i u sitnim dječjim svakodnevnim radostima“ (Hranjec, 2004: 26). U njezinim djelima, male svakodnevne tuge, tihe ljepote osječkoga pejzaža te obiteljska toplina stapaju se u sliku života ispunjenog jednostavnošću i nostalgičnom ljepotom. Dječje igre i nemirne staze djetinjstva, ponekad obuzdane strogim pogledima odraslih, čine temeljnu inspiraciju i dominantnu temu njenog književnog stvaralaštva. U prozi za odrasle ističe se zanimanjem za položaj žena i za odnose među spolovima. Ona je prva pripovjedačica u čijem se romanu pojavljuje ženski lik s feminističkim preokupacijama, intelektualno superioran ostalima, ali istovremeno smješten u intrigantnu fabulu s elementima trivijalne proze. Ipak, Jagoda Truhelka najpoznatija je po svojoj prozi za djecu, koja joj je uz Ivanu Brlić-Mažuranić osigurala status najistaknutije dječje književnice u razdoblju između dvaju svjetskih ratova. Ivana Brlić-Mažuranić (1874. – 1938.) bila je istaknuta književnica poznata po širokom spektru književnog stvaralaštva i doprinosu hrvatskoj kulturi. Aktivno je sudjelovala u borbi protiv Khuen-Héderváryjeva režima, pomažući suprugu, zbog čega ju je biskup J. J. Strossmayer nagradio zlatnim medaljonom. Pisala je podjednako vješto u stihu i prozi (pripovijetke, romane, basne, bajke, eseje i članke) te se iskazala prevodilačkim i redaktorskim radom. U svojoj prozi za djecu naglašava vlastita kršćanska načela i didaktičku orijentaciju. Zbog te jedinstvene sposobnosti oblikovanja maštovitih svjetova u etičke, vjerske i domoljubne pouke prozvana je „hrvatskim Andersenom“. Četiri je puta između 1931. i 1939. bila nominirana za Nobelovu nagradu i postala prva žena izabrana za članicu JAZU-a (1937.) Njezina djela doživjela su brojne scenske, radijske i televizijske adaptacije. Prvi kritičari, poput A. G. Matoša, A. B. Šimića i U. Donadinija, istaknuli su njezin epski pripovjedački talent i poetiku koja nadilazi standardnu pedagoškičnost dječje književnosti. Isto tako, brojni prijeratni kritičari naglašavali su njezinu originalnost tema, jednostavnost izraza te osjećaj za slikovitost i maštovitost.

U osobe zaslužne za afirmaciju umjetničke bajke, kao prepoznatljive vrste hrvatske književne tradicije, koja istodobno odražava osobitosti hrvatskog identiteta i zajedništvo među kulturama svijeta, i to odmah uz bok s Ivanom Brlić-Mažuranić, može se uvrstiti hrvatski književnik Vladimir Nazor. Vladimir Nazor (1876. – 1949.) bio je prvi predsjednik Narodne Republike Hrvatske i predsjednik ZAVNOH-a. Najvažnijim dijelom njegovog raskošnog književnog repertoara koji obuhvaća pjesme, romane, putopise, priče za djecu, rasprave i dnevnik, danas se smatra pjesništvo. U pjesničkom dijelu njegova stvaralaštva prevladava interes za velika metafizička pitanja poput odnosa čovjeka prema apsolutu i povijesne sudbine naroda. Usto, svojim stihovima uranja i u slavenske i antičke mitove te izražava snažnu utopijsku svijest i okrenutost nacionalnim ideologijama. Shodno tome, u njegovoj lirici pojavljuju se i lirske vrste, prilagođene književnim praksama novog društvenog sustava, kao što su aktivističke pjesme, partizanske popijevke, partijske pohvalnice i sl. Pripovjedački opus obilježen mu je motivima iz mitova, legendi i folklora, ali i temama iz dalmatinskih krajolika i memoarskim materijalom. Jednako kao i Nazor, Slavko Kolar (1891. – 1963.) je bio veliki poklonik partizana. Stoga nije ni neobično što su njegova književna djela ratne tematike uglavnom usko vezana uz partizanske podvige. Naime, Slavko Kolar, punim imenom Vjekoslav Kolar, svojim je književnim radom djelomice nastavio praksu hrvatske humorističke proze 19. stoljeća, unoseći raznolikost humora – od situacijskog humora i suptilne ironije do groteske i kombinacije tragičnog i komičnog. U svojim je djelima analizirao hrvatsko malograđansko društvo, oslikavajući karijeriste, oportuniste i poluintelektualce, dok je plastično i uvjerljivo predočavao seoski život. Nagradu JAZU-a 1932. donijela mu je novela *Svoga tijela gospodar*. Osobitost njegovog književnog izričaja leži u humorističnom tonu i spoju regionalizma zasnovanog na poznavanju kajkavskog sela.

Iako različiti u pristupu i žanrovima, Slavko Kolar i Zlata Kolarić-Kišur dijelili su određene sličnosti. Oboje su stvarali u vremenu u kojem su pisci učestalo obrađivali teme vezane uz društvene promjene, svakodnevni život i ljudsku narav. Shodno tome, njihova djela nerijetko istražuju društvene probleme i izazove malih zajednica. No, dok je Kolar kroz humor i ironiju opisivao malograđanski i seoski život, prikazujući ljudske slabosti i mane na duhovit, ali kritičan način, Zlata Kolarić-Kišur bavila se prvenstveno pitanjima djetinjstva, odgoja i obiteljskog života, često naglašavajući moralne i edukativne vrijednosti. Ukratko, usprkos tome što su pisali različite vrste proze i imali drugačije tematske fokuse, njihova poveznica leži u prikazu svakodnevnog života malih ljudi, regionalizmu i poznavanju lokalnih sredina te didaktičkim elementima.

Zlata Kolarić-Kišur (1894. – 1990.) pisala je pjesme, pripovijetke, igrokaze i scenske igre, pretežno za djecu i mladež. U svojim stihovima obrađivala je teme i motive iz djetinjstva, oživljavajući životinjski i biljni svijet maštovitim opisima i personifikacijom, uz vedar ritam i blagi humor. Njezin prozni opus karakterizira izmjena stvarnih i izmišljenih doživljaja kojima prenosi ljubav prema djeci i prirodi, a dinamiku pripovijedanja pojačava povremeno smjenjivanje stiha i proze. Kao strastvenog ljubitelja prirode i pisca, koji inspiraciju za svoje književno stvaralaštvo pronalazi u životinjskom svijetu, možemo uz Zlatu Kolarić-Kišur istaknuti i Zagrepčanina Vlatka Šarića (1898. – 1986.). Osnovne značajke njegovog spisateljskog djelovanja su ljubav prema prirodi i njezino oživljavanje u književnosti, zatim usmjerenost na djecu i mlade, didaktičnost, odnosno jačanje svijesti o vrijednosti prirode i važnosti moralnih načela, te pisanje u kontekstu tradicije. Dakako, o usmjerenosti na djecu i mlade, ne možemo ni govoriti, bez spomena (pedagoškog) književnika Mate Lovraka (1899. – 1974.). Inspiriran vlastitim učiteljskim iskustvom napisao je brojne pripovijetke i romane za djecu te tri romana za odrasle koja nisu imala veći značaj. Objedinivši socijalnu analizu hrvatskog sela u međuratnom razdoblju s humoristički sažetim pripovjednim stilom, prvi je u hrvatskoj književnosti uveo seosku djecu kao glavne protagoniste romana i dječji kolektiv kao pokretač događaja uvjetovanih društvenom stvarnošću (usp. Hranjec 2009: 32).

S druge strane, Gustav Krklec (1899. – 1977.) usmjerio je svoj književni rad prema odraslima, a tematski se bavio filozofskim pitanjima, točnije refleksijama o životu i prolaznosti, kao i ljepotom prirode. Njegovo pjesništvo odlikuje se naglašenom socijalnom osjećajnošću i nenametljivom refleksivnošću. Za života je obnašao dužnosti predsjednika Matice hrvatske, Društva književnika Hrvatske i Saveza književnika Jugoslavije. Od 1951. bio je redoviti član JAZU-a, a 1968. dodijeljena mu je Nagrada „Vladimir Nazor” za životno djelo. Kao profesionalni pisac u to vrijeme, uz Gustava Krkleca, djelovao je i Vjekoslav Lojzek Majer (1900. – 1975.). On pripada generaciji hrvatskih pisaca koja dolazi na književnu scenu nakon Prvog svjetskog rata – na prijelazu između moderne i ekspresionizma. Njegov umjetnički afinitet naginjao je matoševskoj tradiciji što i nije začuđujuće s obzirom na Majerovu ljubav prema Zagrebu kojem je posvetio brojne stihove. U prozi se također opredijelio za sličnu tematiku, ali iz puževe perspektive koja mu je omogućila jedinstven pogled na svijet društvenih marginalaca – svakodnevnih, jednostavnih i dobroćudnih antijunaka. Njih je život toliko degradirao da postaju gotovo nevidljivi. Upravo njima prilagođava i jezik svojih literarnih radova koristeći banalne izraze, otrcane fraze i elemente gradskog govora.

U naručju zagrebačkog ambijenta nastao je i književni rad hrvatske pjesnikinje i pripovjedačice Zdenke Jušić-Seunik (1905. – 1989.). U osamdeset i četiri godine života Zdenka Jušić-Seunik radila je kao knjižničarka u Gradskoj knjižnici, potom u Ministarstvu prosvjete te u Društvu sv. Ćirila i Metoda kao korektorica za ispravljanje teksta. Suradivala je u novinama i časopisima pišući stihove, pjesme u prozi, novele i priloge o književnosti i ženskom pokretu. U periodici je također objavljivala i ulomke svojih romana. U tematskom fokusu njezinih romana nalazila se društveno-egzistencijalna problematika, protkana relativiziranjem pitanja odnosa među spolovima kroz feminističke motive i karakteristike ženskog pisma, čije tragove pronalazimo i kod Jagode Truhelke. Tijekom Drugog svjetskog rata i nakon kapitulacije Njemačke 1945. okrenula se poglavito pisanju pjesama i proze namijenjene djeci.

Usprkos tome što su između Zdenke Jušić-Seunik i Drage Ivaniševića samo dvije godine razlike, njihovi književni interesi, stilovi i doprinosi značajno se razlikuju. Hrvatski književnik i slikar Drago Ivanišević (1907. – 1981.), rodom iz Trsta, od 1944. godine član je partizanskog pokreta, a za života je ispunjavao i odgovornosti i obveze upravitelja Centralne kazališne družine pri ZAVNOH-u, ravnatelja Zemaljske glumačke škole, profesora na Akademiji za kazališnu umjetnost i tajnika Društva književnika Hrvatske te glavnog urednika u Nakladnom zavodu Znanje. Kao pjesnik povezivao je estetiku nadrealizma i hermetizma s mediteranskim i lirskim izražajem. Vrhunac svog stvaralaštva dostigao je u zadnjem desetljeću života integrirajući intenzitet osjećaja i izraza. 1971. osvojio je Nagradu „Goranov vijenac” za pjesnički opus, a 1977. i Nagradu „Vladimir Nazor” za životno djelo.

Nadalje, prema lirskoj osjetljivosti i pažljivom promišljanju jezika, uz Dragu Ivaniševića, valja istaknuti i hrvatskog pjesnika, učitelja i prevoditelja Grigora Viteza (1911. – 1966.), začetnika moderne hrvatske književnosti za djecu. Osim neprocjenjivog poetskog opusa namijenjenog djeci, partizan Grigor Vitez¹³, rođen kao Grigorije Alavanja u Kosovcu kraj Okučana, iza sebe je ostavio i Biblioteku Vjevericu uz koju su odgajane mnoge generacije Vitezovo pjesništvo za djecu odlikuje se raznolikošću tema i motiva, od biljnog i životinjskog svijeta preko ljudske osjećajnosti do apstraktnih ugođaja, uz sugestivnu pedagošku notu koja nije primarna namjera njegove poezije. Osnovna značajka Vitezovog pjesničkog opusa je

¹³ O radu i životu Grigora Viteza podatci su preuzimani iz dostupnih internetskih baza Hrvatska enciklopedija i Proleksis enciklopedija te s portala namijenjenog nacionalnim manjinama u Republici Hrvatskoj dostupnog na: <https://nacionalnemanjine.hr/grigor-vitez-zacetnik-moderne-hrvatske-knjizevnosti-za-djecu/> (v. poglavlje 7.).

sloboda duha. U skladu s tim u njegovim pjesničkim zbirka izmjenjuju se uspavanke, zagonetke, brojalice, lirske minijature i anegdotalne pjesme. Njih prate promjenjive dužine stihova i rime izazivajući osjećaj zaigranosti i iznenađenja koji je posebno privlačan djeci. Prvi je uveo slikovnu poeziju u dječju književnost, a njegove pjesme prevedene su na gotovo sve europske jezike. Nadahnut usmenom narodnom poezijom i vlastitim djetinjstvom razvio je bogat i inovativan izraz. Upravo zahvaljujući njegovom predanom književnom radu dječja književnost se etablirala kao jednakopravan dio korpusa hrvatske književnosti. Poput Viteza, svojevrsni vizionar bio je i hrvatski novinar, književnik i scenarist Zvonimir Furtinger (1912. – 1986.), pionir hrvatske znanstvene fantastike i popularne književnosti. Pisao je pustolovne, povijesne i znanstveno-fantastične romane te eseje, radijske drame i feljtone, kao i scenarije za filmove i stripove. Nekoliko romana napisao je u suradnji s Mladenom Bjažićem pod zajedničkim pseudonimima B. F. Depolis i Billy Fortuna.

U istom periodu pisao je i djelovao i varaždinski književnik Gabro Vidović, punim imenom Gabrijel Vidović (1915. – 2005.), član partizanskog pokreta u Drugom svjetskom ratu i vršitelj brojnih vojnih i političkih dužnosti u poratnom razdoblju. Na tadašnjoj književnoj sceni, Vidović se istaknuo kao pisac koji u svojim tekstovima namijenjenim djeci, ne ostavljajući nedoumice, jasno zagovara komunističke ideološke vrijednosti. Sasvim suprotno Vidovićevom viđenju uloge književnosti, nastupio je hrvatski pjesnik i višegodišnji urednik dječjeg programa na Radio Zagrebu Stjepan Jakševac (1916. – 1994.). Naime, kajkavski i štokavski dječji pjesnik Stjepan Jakševac započeo je u tradicionalnom krugu hrvatskog dječjeg pjesništva. Za kratko vrijeme postao je prvi hrvatski pjesnik, nositelj izražajno-jezične inovacije, koji težište svojih pjesničkih preokupacija stavlja na dječje ljubavne doživljaje.

Zadaće glavnog urednika kulturnih emisija Radio Zagreba svojedobno je izvršavao i hrvatski prozaik i pjesnik Josip Barković (1918. – 2011.). Nakon završetka učiteljske škole u Gospiću otišao je u partizane te kasnije postao i urednikom nekih partizanskih listova. Kao prozaik razvijao je svoju spisateljsku karijeru od realističkog kroničarsko-dokumentarnog pripovijedanja do psihološkog realizma. 1980. godine uručena mu je Nagrada „Vladimir Nazor”. Uz romane, napisao je zbirku pjesama i knjigu pripovijetki za djecu s ratnom tematikom. Za razliku od njega, hrvatska književnica Blanka Dovjak-Matković (1920. – 1993.) posvetila je svoj književni opus isključivo djeci i mladima. Pisala je priče, romane i slikovnice, ali se ponajviše istaknula dječjom poezijom na štokavskom i kajkavskom narječju. Zbog izvornog rječnika i ritma naročito je hvaljena i popularna njezina kajkavska lirika. Brojne

pjesme su joj uglazbljene, a neka od njezinih djela doživjela su i prijevode na njemački i ruski jezik. Tijekom života dodijeljen joj je veći broj nagrada i priznanja. Jednako kao i Blanka Dovjak-Matković, Ratko Zvrko je ostao zapamćen po stvaralaštvu za djecu. Štoviše, oboje su stvarali djela koja su se obraćala isključivo najmlađima, koristeći jednostavan jezik i svakodnevne teme prilagođene dječjem uzrastu. Shodno tome, valja istaknuti kako je hrvatski književnik, novinar i boksač Ratko Zvrko (1920. – 1998.) svoje književno stvaralaštvo usredotočio na pjesme namijenjene djeci koje je u početku objavljivao u periodikama, zbirkama i slikovnicama pod pseudonimom Marijan Vučić. Pisao je o životu i psihologiji djeteta u urbanom okruženju koristeći šaljiv, anegdotalan pristup i jezik preuzet iz svakodnevnog života. Također je poznat kao autor brojnih dječjih televizijskih emisija i serija te publicista u *Vjesniku*, *Večernjem listu*, *Areni* i *Globusu*. Tematski gledano u fokusu njegovog interesa nalazi se sport i sportske igre što i nije čudno uzmemo li u obzir njegovu višegodišnju boksačku karijeru.

S druge strane, iako je danas manje poznat široj publici, literarni radovi Danka Oblaka privlače pažnju kao subjektivni spomenici jednog minulog doba koji govore o temama poput identiteta, otuđenosti i unutarnjih borbi. Danko Oblak (1921. – 1998.) bio je hrvatski književnik i novinar koji se po završetku Trgovačke akademije u Zagrebu, jasno i glasno opredijelio za partizanski pokret i postao njegovim članom. Potom je radio u Nakladnom zavodu Hrvatske, a obnašao je i uredničke funkcije u časopisima *Pionir*, *Novine mladih* te *Umjetnost i dijete*. Pisao je kritike, reportaže, komentare, putopise, radio drame i filmske scenarije, a u svoje vrijeme se ponajviše istaknuo kao autor tada prikladnih knjiga za djecu i mladež. Drugim putem krenuo je hrvatski književnik Stanislav Femenić (1924. – 2012.) koji se nakon završene mature u Vinkovcima pridružio antifašističkom pokretu. Poslije Drugog svjetskog rata diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, a za života je napisao mnoge pjesme, priče, anegdote i crtice za djecu, afirmirajući se kao pjesnik koji lirske dojmove oblikuje u tradicionalnom stilu. Njegovo pjesništvo obilježavaju slikovitost, ritmičnost, jednostavnost, formalna dotjeranost, humor i sklonost jezičnoj igri. Njegova proza nosi lirski ton, ali sa živahnim, anegdotskim stilom i elementima fantastičnog – uglavnom iz zoobotaničkog svijeta. Brojne su mu pjesme uglazbljene, a objavio je i više od stotinu slikovnica za domaće i inozemne izdavače.

U vremenu kada su književnici poput Stanislava Femenića doprinosili afirmaciji dječje književnosti, oslanjajući se na fantastične i humoristične elemente, djelovao je i Mladen Bjažić (1924. – 2017.) kao pjesnik, prozaik i dramski pisac. Završio je učiteljsku školu u Šibeniku te radio u Zemaljskom vijeću Narodne omladine Hrvatske. Bio je član Društva novinara Hrvatske i Društva književnika Hrvatske, a dobitnik je i nagrada „Otokar Keršovani” (1963.) i „Mlado pokoljenje” (1975.). Pisao je pjesme, pripovijetke i igrokaze, većinom za djecu, koje je publicirao u dječjim časopisima i novinama. Koristio je pseudonime Marjan Brelić i Darko Mladić. Objavio je brojne knjige poezije i proze za djecu te znanstveno-fantastične i kriminalističke romane, često u suradnji sa Zvonimirom Furtingerom.

Naročito poznata po svojem stvaralaštvu za djecu i mlade bila je i hrvatska književnica Anđelka Martić (1924. – 2020.). Srednju školu završila je u Zagrebu, gdje je radila kao urednica dječjih časopisa *Pionir* i *Radost* te u nakladničkoj kući *Naša djeca*.¹⁴ Tokom Drugog svjetskog rata sudjelovala je u partizanskom pokretu kao novinarka. Tada je počela pisati i dječje pripovijetke s ratnom tematikom. Danas se njezino prozno stvaralaštvo dijeli na ratnu, autobiografsku i fantastičnu prozu. Isto tako, autorica je tekstova za dvjestotinjak slikovnica, a u nekim od svojih priča evocirala je i svoje odrastanje u siromaštvu i ratnim zbivanjima. U kasnijim djelima zapažena je kao pripovjedačica naklonjena jednostavnim fabulama, a fantastičnu prozu za djecu pisala je u duhu Ivane Brlić-Mažuranić. Jednako kao i Anđelka Martić, Božena Loborec (1926. – 2003.) je dio svog književnog opusa posvetila temama povezanim s dječjim i mladenačkim iskustvima. Također, obje autorice su tijekom Drugog svjetskog rata bile uključene u partizanski pokret što je značajno utjecalo na njihovu književnu inspiraciju. Anđelka Martić je aktivno sudjelovala u pokretu kao novinarka, a ratna tematika postala je okosnica njezinih prvih djela, dok je Božena Loborec radila u očevoj partizanskoj tiskari i bolnici na Papuku. Iskustva iz tog razdoblja definirala su njezinu kasniju književnu perspektivu. U kajkavskim pjesničkim zbirkama satirično je i ironijski analizirala provincijski život i zavičajnu baštinu, afirmirajući se kao zagovornica egzistencijalno usmjerenog dijalektalnog pjesništva. Objavila je i zbirku štokavskih pjesama, a izabrane kajkavske i štokavske pjesme tiskane su joj posmrtno. Njezina proza često je obrađivala teme sazrijevanja i mladenaštva. Pisala je kritike, memoarske tekstove i kulturološke rasprave o koprivničkom kraju te surađivala u raznim periodicima.

¹⁴ Uz podatke dostupne u bazama Hrvatska enciklopedija i Hrvatski biografski leksikon o Anđelki Martić važne podatke donosi internetska stranica Hrvatskoga školskoga muzeja.

Ipak, unatoč hvalevrijednom književnom repertoaru Božene Loborec, o hrvatskim autoricama koje su svoj talent posvetile najmlađim članovima društva, nikako ne možemo govoriti bez spomena jedne od najproduktivnijih i najsvestranijih književnica, a to je Višnja Stahuljak (1926. – 2011.). Višnja Stahuljak bila je pjevačica, glumica i redateljica u lutkarskom kazalištu te profesorica solo pjevanja, ali istovremeno i pjesnikinja, novelistica, romansijerka i dramatičarka. Paralelno s njom, svoje književno stvaralaštvo gradila je i Dalmatinka Palma Katalinić (1927. – 2013.) koja je prve literarne radove publicirala u beogradskim periodicima te u časopisima *Republika* i *Umjetnost i dijete*. Zaokupljena temom ljubavi, odnosom djece i roditelja te koncepcijom urbanog djeteta i dječje samoće, pisala je priče i romane za djecu, motivski i tematski vezane pretežito uz jadransko, odnosno mediteransko podneblje.

Dakako, u kontekstu hrvatskih pisaca zapaženih na našoj književnoj sceni šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća, po svojoj posvećenosti djeci i društvenim temama, prijeko je potrebno navesti i Milivoja Matošca, Sunčanu Škrinjarić, Nadu Iveljić, Zvonimira Baloga i Ivana Kušana te Mladena Kušeca, Luku Paljetka i Dubravku Ugrešić. Novinar i dramaturg Milivoj Matošec (1929. – 1982.) pisao je pripovijetke, romane, radio drame te scenarije za televizijske emisije, serije i crtane filmove. Njegovi romani za djecu, pretežno pustolovne ili znanstvenofantastične tematike s napetim zapletima i izraženom etičkom porukom prenesenom kroz tajanstvene i neočekivane avanture nestašnih i domišljatih gradskih dječaka, ostvarili su veliki uspjeh i doživjeli višestruka izdanja. Dok se Matošec istaknuo pustolovnim romanima za djecu s naglašenim etičkim načelima, Sunčana Škrinjarić (1931. – 2004.) modernizirala je bajku spajajući mitsko i stvarno. U dječju književnost unijela je inovaciju razgrađujući klasičnu bajku te stvarajući novu zbilju kroz preplitanje bajkovitih elemenata i suvremenih motiva. Njezina proza namijenjena djeci odlikuje se izbjegavanjem didaktičnosti, a kao prva autorica nakon Ivane Brlić-Mažuranić uvela je bajku kao način oblikovanja vizije djetinjstva. Istovremeno, hrvatska književnica Nada Iveljić (1931. – 2009.) unosila je u priče lokalne motive, stvarajući maštovitu i lirsku dječju prozu. Osim proze – pripovijetki, crtica, bajki, pejzažnih skica, romana, pisala je i poeziju. Njezinu poeziju odlikuju razigranost stihova i težnja za inovacijama u slikovitom izrazu. Najveći doprinos hrvatskoj dječjoj književnosti dala je kroz kraće pripovjedne forme. S izrazitim senzibilitetom za dječji svijet, često je koristila motive iz svakodnevice, posebno iz zagrebačkog ambijenta, oblikujući maštovite priče prožete lirizmom.

Sasvim suprotno didaktički nastrojenom književnom režimu, djelovao je i stvarao hrvatski književnik i slikar Zvonimir Balog (1932. – 2014.). Odupirući se tradicionalnom tijeku hrvatske dječje književnosti, unio je humor i jezične igre u poeziju i prozu namijenjenu djeci, oslobađajući time dječju književnost od racionaliteta odraslih. U tom tonu, javlja se i hrvatski akademik, prevoditelj i urednik dječjih časopisa Ivan Kušan (1933. – 2012.) – autor prvog hrvatskog humorističnog povijesnog romana (usp. Hranjec 2009: 58). Jedan je od najistaknutijih hrvatskih književnika za djecu i mlade koji je svojim realističnim prikazom dječjih dilema, strahova i nadanja stekao popularnost diljem svijeta. Njegovi romani osvojili su srca brojnih čitatelja, stvorivši likove i priče koji su postali bezvremenski klasici hrvatske književnosti. Među njima je najpoznatiji serijal o dječaku Koku kojim je označen početak hrvatske dječje kriminalističke proze. Sličnu stilsku posebnost pronalazimo i kod publicista Mladena Kušeca (1938. – 2020.). Njegov stil karakteriziraju jednostavnost i humor, a najveći uspjeh postigao je djelima koja istražuju tzv. filozofiju djetinjstva, nudeći djeci priliku da se prepoznaju u pričama i stihovima koji slave njihov svijet mašte i osjećaja. Radnju svojih djela smještao je većinom u urbani, poglavito zagrebački ambijent, povremeno dodavajući autobiografske elemente. Međutim, dok je Kušec u svojim djelima namijenjenim djeci istraživao svakodnevne teme s naglaskom na jednostavnost i filozofiju djetinjstva, Paljetak je kroz poeziju i bajke djeci nudio slojevitiji lirski izraz prepleten s elementima mitskog i simboličkog. Naime, Luko Paljetak (1943. – 2024.), redoviti član HAZU-a, iza sebe je ostavio impresivan opus od preko 150 knjiga – uključujući zbirke pjesama, drame, bajke i eseje. Njegovo stvaralaštvo temelji se na poetizaciji svijeta i hiperbolizaciji svakodnevnih detalja, čime stvara djela koja brišu granice između stvarnog i zamišljenog. Paljetkova filozofija proizlazi iz uvjerenja da je sve međusobno povezano, a njegov pjesnički izraz zrcali neiscrpnu kreativnost i iznimnu versifikacijsku vještinu. Dobitnik je nagrada „Goranov vijenac” i „Vladimir Nazor“. Paljetkovu književnu svestranost i strast za istraživanjem tradicije i moderniteta uočavamo i kod poznate hrvatske književnice i esejistice Dubravke Ugrešić (1949. – 2023.). Karijeru je započela knjigama za djecu, ali se ubrzo okrenula romanima i esejima. U esejima se usmjerila na krizu identiteta i posljedice raspada Jugoslavije analizirajući suvremeno društvo s intelektualnom preciznošću. Njezina djela predstavljaju spoj trivijalne književnosti, popularne kulture i dubokog intelektualnog promišljanja.

Ukratko, šezdesete i sedamdesete godine prošlog stoljeća bile su doba žestokih društvenih promjena i kulturnog procvata u bivšoj Jugoslaviji, a tablicom prikazani hrvatski autori su kroz svoje stvaralaštvo aktivno sudjelovali u oblikovanju tog razdoblja. Književnost se usmjeravala prema suvremenim temama pa su mnogi autori stvarali djela koja su odražavala duh tog vremena – od optimizma socijalističke izgradnje do introspektivnih preispitivanja ljudskih odnosa. Dalje se donosi abecedni popis hrvatskih autora (v. Tablica 10) zastupljenih u izdanjima Vjeverice od 1967. do 1974. na način da se uz osobne podatke o imenu i prezimenu navodi i godina rođenja i smrti te mjesto rođenja i smrti.¹⁵

4.2. REGIONALNA ZASTUPLJENOST HRVATSKIH AUTORA

U ranijemu se prikazu (v. Tablica 10) donosi popis hrvatskih autora zastupljenih u izdanjima od 1966. do 1974. Uglavnom je većina zastupljenih autora svoje obrazovanje i radni vijek provela u Zagrebu, tadašnjem glavnom gradu SR Hrvatske. Međutim, pogleda li se podrijetlo autora s obzirom na mjesto rođenje (a dijelom i na mjesto smrti) u izdanjima je Vjeverice vidljiva dominacija središnjega dijela kontinentalne Hrvatske. Neznatan je broj autora koji su rođenjem i odrastanjem vezani uz druge hrvatske krajeve te se iz sljedećega prikaza (v Tablica 11) može promatrati taj udio regionalnoga u izdanjima. Dalmatinaca i Slavonaca je nešto više među autorima nego li je Istrijana i Ličana, nekoliko je autora rođeno izvan hrvatskoga prostora. Takvih je troje promatranih autora, prvi Drago Ivanišević rođen u Trstu zbog obiteljskih okolnosti. Drugi je Ivan Kušan, rođen u Sarajevu mada regionalno i obiteljski iz kontinentalnih hrvatskih prostora te treći autor Ratko Zvrko rođen u Beogradu. Prikazivanje je regionalne pripadnosti danas vrlo popularno u brojnim jezičnim i književno-povijesnim istraživanjima te je stoga i uvršten ovaj pogled na hrvatske autore u Vjeverici u godinama od 1966. do 1974., a s obzirom na njihovu regionalnu pripadnost koja se promatra prema mjestu rođenja i odrastanja.

¹⁵ Mjesto rođenja i mjesto smrti donosi se s razlogom jer u budućim istraživanjima mogu prostori (mjesto) rođenja i smrti biti baza (osnova) za povezivanje prostora stjecanja iskustava sa stvaralačkim opusom. Do sada nije na ovakav način bilježen korpus autora po pojedinom razdoblju stoga je ovakav način svojevrсна smjernica za daljnja istraživanja po pojedinom zastupljenom autoru.

Tablica 11. Regionalna pripadnost hrvatskih autora prema mjestu rođenja i smrti

Ime i prezime	Godina rođenja i godina smrti	Regionalna pripadnost
Balog, Zvonimir	1932 – 2014	Središnja Hrvatska
Barković, Josip	1918 – 2011	Gorska Hrvatska
Bjažić, Mladen	1924 – 2017	Južno hrvatsko primorje
Brlić-Mažuranić, Ivana	1874 – 1938	Gorska Hrvatska
Dovjak-Matković, Blanka	1920 – 1993	Središnja Hrvatska
Femenić, Stanislav	1924 – 2012	Careva Ćuprija, BiH
Furtinger, Zvonimir	1912 – 1986	Središnja Hrvatska
Ivanišević, Drago	1907 – 1981	Trst, ITA
Iveljić, Nada	1931 – 2009	Središnja Hrvatska
Jakševac, Stjepan	1916 – 1994	Središnja Hrvatska
Jušić-Seunik, Zdenka	1905 – 1989	Središnja Hrvatska
Katalinić, Palma	1927 – 2013	Južno hrvatsko primorje
Kolar, Slavko	1891 – 1963	Središnja Hrvatska
Kolarić-Kišur, Zlata	1894 – 1990	Istočna Hrvatska
Krklec, Gustav	1899 – 1977	Središnja Hrvatska
Kušan, Ivan	1933 – 2012	Sarajevo, BiH
Kušec, Mladen	1938 – 2020	Središnja Hrvatska
Loborec, Božena	1926 – 2003	Središnja Hrvatska
Lovrak, Mato	1899 – 1974	Središnja Hrvatska
Majer, Vjekoslav	1900 – 1975	Središnja Hrvatska
Martić, Anđelka	1924 – 2020	Središnja Hrvatska
Matošec, Milivoj	1929 – 1982	Središnja Hrvatska
Nazor, Vladimir	1876 – 1949	Južno hrvatsko primorje
Oblak, Danko	1921 – 1998	Središnja Hrvatska
Paljetak, Luko	1943 – 2024	Južno hrvatsko primorje
Stahuljak, Višnja	1926 – 2011	Središnja Hrvatska
Šarić, Vlatko	1898 – 1986	Središnja Hrvatska
Škrinjarić, Sunčana	1931 – 2004	Središnja Hrvatska
Truhelka, Jagoda	1864 – 1957	Istočna Hrvatska
Ugrešić, Dubravka	1949 – 2023	Središnja Hrvatska
Vidović, Gabro	1915 – 2005	Središnja Hrvatska
Vitez, Grigor	1911 – 1966	Istočna Hrvatska
Zvrko, Ratko	1920 – 1998	Beograd, SRB

U okolnostima civilnog društva, ljudskih prava i globalizacijskih procesa, centralistički ustroj države potisnuo je suverenitet nacionalne države, u ime suradnje unutar i van nacionalno-državnog okvira, ugrožavajući time demokratizaciju i političku participaciju, što je posljedično bitno otežalo socioekonomski razvoj društva. Kao odgovor na takvo stanje, a u namjeri da se učini nešto za opće dobro javila se regionalizacija. Njome se nastojala postići decentralizacija i implementacija načela supsidijarnosti koje zahtijeva ograničavanje ovlasti središnje vlade preseljavanjem ovlasti odlučivanja na niže razine, odnosno regionalnu i lokalnu (usp. Maldini 2014: 125–153). Današnja regionalna podjela teritorija Republike Hrvatske u osnovi slijedi reljefna obilježja zemlje pa shodno tome na sjevernom, pretežito nizinskom krajoliku, razlikujemo prostor Panonske nizine i peripanonsko područje tj. Istočnu i Središnju Hrvatsku. Planinsko područje zemlje obuhvaća Gorska Hrvatska, a za primorski dio zemlje ustaljena je klasifikacija na sjeverni i južni dio. Usporedi li se statistički odnos / udjel hrvatskih autora prema regionalnoj pripadnosti s obzirom na mjesto rođenja, potvrđuje se da je, gledano u postotcima, udjel hrvatskih autora u Središnjoj Hrvatskoj bio 61 %. Južno hrvatsko primorje (12 %) i Istočna Hrvatska (9 %) također su značajni, ali zamjetno slabije zastupljeni. Najmanji udio autora dolazi s područja Gorske Hrvatske (6 %). Pojedini autori rođeni su izvan današnjih granica Hrvatske (12 %), npr. Careva Ćuprija, Sarajevo, Trst i Beograd, što potvrđuje kulturne i povijesne poveznice s BiH-a, Italijom i Srbijom.

Statistički nesrazmjer unutar regionalne zastupljenosti / pojavnosti hrvatskih autora upozorava na potrebu za dubljim i širim istraživanjem kulturnog identiteta autora kako bi se odgovorilo na pitanje u kojoj su mjeri i na koji način kulturne granice i mogućnosti prostora utjecale na književnost. U tom kontekstu književnost, prema Majdenić (2013), ne predstavlja samo umjetnički način iskazivanja vlastitih doživljaja, već i otvoreni komunikacijski sustav u okviru kojeg autori prenose tekstualne informacije svojim trenutnim, ali i budućim čitateljima, otkrivajući pritom vlastite životopise, društveno-kulturne procese socijalizacije, povijesne okolnosti te ideologije i odnose unutar svojih društvenih i kulturnih sustava.

Usporedimo li korpus nacionalne književnosti iz književnopovijesnog i književnoteorijskog gledišta, prema kriteriju povezanosti prostora i kulture, dolazimo do pet regionalnih književnih modela, a to su: slavonski, dalmatinski, istarsko-primorski, lički i zagorsko-međimursko-podravski književni model (usp. Ivon i Vrcić Matajija 2019). Poetiku regionalnih modela unutar hrvatske dječje književnosti oblikovali su periodi državne bliskosti s Bosnom, podređenost Istre, Primorja i Dalmacije Mletačkoj Republici, ulazak u personalnu

uniju s Ugarskom te turska uprava nad dijelovima Hrvatske, kao i blizina Osmanskog Carstva duž granica i naseljavanje Vlaha na hrvatski teritorij. Zatim brojne unutarnje migracije, austrijska vlast nad Vojnom krajinom i susjedstvo sa Slovencima, Mađarima, Srbima, muslimanskim Bošnjacima, Crnogorcima itd. (v. Bošković-Stulli 2000). Što se tiče poetike regionalnih tekstova sa stanovišta hrvatskih autora objavljenih u Biblioteci Vjeverici od 1966. do 1974. godine, prema mjestu rođenja najveći broj autora pripada zagorsko-međimursko-podravskom modelu (60 %), dok su dalmatinski (14 %), slavonski (17 %) i lički (7 %) književni modeli znatno manje zastupljeni. Osjetna razlika među njima u jednu ruku je posljedica geografskog položaja, a u drugu složenih političkih okolnosti iz razloga što Hrvatska kao državna zajednica zauzima presudan geopolitički položaj na raskrižju putova koji povezuju zapadnu, srednju i jugoistočnu Europu. Uzmemo li u obzir da je Zagreb, prvenstveno zbog svog povoljnog geografskog položaja na ključnim europskim prometnicama, a slijedom toga i radi povijesne političke važnosti, uloge u nacionalnom preporodu te ubrzane urbanizacije i industrijalizacije u 19. i 20. stoljeću, postao središtem države i nije neobično što većina autora dolazi upravo iz Središnje Hrvatske. Dakako, dodamo li tome činjenicu da je Zagreb u dobroj mjeri ostao Zagreb tj. stabilan administrativni, kulturni i gospodarski centar¹⁶ dok su primorski gradovi bili mahom pod vlašću stranih sila tj. Mletačke Republike ili Habsburške Monarhije, a istočni dijelovi zemlje pogođeni osmanskim osvajanjima, sasvim je razumljivo da će se kao najplodonosniji književni model pokazati zagorsko-međimursko-podravski.

¹⁶ Zagreb je u odnosu na ostale dijelove Hrvatske imao pristup većim resursima, zaštiti i povlasticama od ostalih gradova Europe zbog činjenice da se razvijao u političko i administrativno središte Hrvatske još od srednjeg vijeka (1094. osnutak Zagrebačke biskupije, 1557. spomenut u Hrvatskom saboru kao glavni grad) te je imao i status slobodnog kraljevskog grada (1242. Zlatna bula). Taj status omogućio mu je određenu autonomiju, porezne povlastice te zaštitu kralja što je privuklo brojne trgovce, obrtnike i intelektualce. Njegovom ugledu doprinio je i gospodarski i infrastrukturni razvoj u Austro-Ugarskoj (npr. izgradnja željezničke mreže, modernizacija tramvajskog prometa) Opširnije o tome može se pronaći na službenoj stranici Grada Zagreba.

4.3. STRANI AUTORI

Kod zastupljenosti autora s obzirom na njihovu nacionalnu pripadnost izdvaja se jedan predstavnik starije grčke književnosti i ne može se govoriti o njegovoj nacionalnoj pripadnosti jer se u ovom dijelu promatranja polazi od historiografskog načela da se nacionalna pripadnost može promatrati od postanka država, a najviše od druge polovice 19. stoljeća na ovamo. U nizu Biblioteka Vjeverica od 1966. do 1974. godine zastupljeno je ukupno dvadeset sedam prijevodnih autora: četiri talijanska, njemačka i ruska, po tri švedska pisca, zatim po dva pisca iz američke, francuske i danske književnosti te po jedan švicarski, mađarski, austrijski, engleski, češki i starogrčki pisac. Zanimljivo je također primijetiti da je u ovom razdoblju nakladništva Biblioteka Vjeverica objavila samo šest inozemnih spisateljica s tim da su se dvije nalazile unutar koautorskog dvojca (Gabriella Parca, Marcello Argilli *Čavličevi doživljaji* i Nina Gernet, Grigorij Jagdfeld *Katja i krokodil*).

U ovom dijelu promatranja nacionalne zastupljenosti (književnosti) dominiraju predstavnici ruske, njemačke i talijanske književnosti, a razlozi brojnosti autora s tih kulturnih i jezičnih prostora leže u hrvatskim prevoditeljima. U budućim bi istraživanjima valjalo fokus staviti na jezike s kojih se prevodilo na hrvatski jer je pregledom prijevoda utvrđeno da su brojni autori (primjerice danski, švedski ili mađarski) prevođeni preko jezika posrednika, a koji je najčešće bio njemački. U prikazu ispod (v. Tablica 12) su autori i u zadnjem stupcu književnost kojoj s obzirom na jezik pisanja pripadaju.

Tablica 12. Nacionalna pripadnost stranih autora

Ime i prezime	Godina rođenja i smrti	Pripadnost (današnjoj) nacionalnoj književnosti
Ezop	VI. st. pr. Kr.	(staro)grčka književnost
Jacob Ludwig Karl	1785 – 1863	njemačka književnost
Wilhelm Carl	1786 – 1859	njemačka književnost
Hans Christian Andersen	1805 – 1875	danska književnost
Carlo Collodi	1826 – 1890	talijanska književnost
Johanna Louise Spyri	1827 – 1901	švicarska književnost
Lewis Carroll	1832 – 1898	engleska književnost
Ernest Thompson Seton	1860 – 1946	kanadsko-američka knjiž.
Felix Salten	1869 – 1945	njemačka književnost
Ferenc Molnár	1878 – 1952	mađarska književnost
Kornej Čukovski	1882 – 1969	ruska književnost
Pavel Bažov	1879 – 1950	ruska književnost
Karel Čapek	1890 – 1938	češka književnost
Erich Kästner	1899 – 1974	njemačka književnost
Nina Gernet	1899 – 1982	ruska književnost
Antoine de Saint Exupéry	1900 – 1944	francuska književnost
Henry Winterfeld	1901 – 1990	njemačka književnost
Viola Wahlstedt	1901 – 1992	švedska književnost
Marcel Aymé	1902 – 1967	francuska književnost
Astrid Lindgren	1907 – 2002	švedska književnost
William Saroyan	1908 – 1981	američka književnost
Grigorij Jagdfeld	1908 – 1992	ruska književnost
Jens Sigsgaard	1910 – 1991	danska književnost
Gianni Rodari	1920 – 1980	talijanska književnost
Eva Maria Aab	1920 – 2012	njemačka književnost
Hans Peterson	1922 – 2022	švedska književnost
Marcello Argilli	1926 – 2014	talijanska književnost
Gabriella Parca	1926 – 2016	talijanska književnost

4.4. AUTORI (S) JUGOSLAVENSKOG PROSTORA

Kako je za potrebe rada povijesni okvir omeđen suživotom u zajedničkoj jugoslavenskoj državi, prikaz ispod donosi zastupljenost autora prema prostoru unutar Jugoslavije kojemu su pripadali. Prema analizi (v. Tablica 13) jedan je autor predstavnik tadašnje bosansko-hercegovačke književnosti, tri su autora predstavnici srpske te dominantno u odnosu na ostale čak osam predstavnika slovenske književnosti. Zanimljivost je ovoga pregleda mjesto unutar jugoslavenskoga kulturno-umjetničkoga (time i književnoga) prostora proslavljenoga autora Branka Ćopić te je on uvršten istodobno kao predstavnik bosansko-hercegovačke, ali i srpske književnosti.

Tablica 13. Nacionalna pripadnost jugoslavenskih autora

Ime i prezime	Godina rođenja godina i smrti	Pripadnost današnjoj nacionalnoj književnosti
Fran Levstik	1831 – 1887	slovenska književnost
Ivan Cankar	1876 – 1918	slovenska književnost
Oton Župančič	1878 – 1949	slovenska književnost
Josip Vandot	1884 – 1944	slovenska književnost
France Bevk	1890 – 1970	slovenska književnost
Desanka Maksimović	1898 – 1993	srpska književnost
Tone Seliškar	1900 – 1969	slovenska književnost
Anton Ingolič	1907 – 1992	slovenska književnost
Aleksa Mikić	1912 – 1985	bosansko-hercegovačka književnost
Branko Ćopić	1915 – 1984	bosansko-hercegovačka / srpska književnost
Ela Peroci	1922 – 2001	slovenska književnost
Dragan Lukić	1928 – 2006	srpska književnost

Analizirani naslovi, autori i njihova regionalna i nacionalna pripadnost u prethodnom su poglavlju potvrdili da je Biblioteka Vjeverica, bez obzira na jugoslavenski kontekst i zakonski određeno imenovanje zajedničkog jezika, potvrđena kao bogata riznica razvijenog standardnog hrvatskog jezika. Utjecaj i miješanje s drugim jezicima jugoslavenskog prostora bilo je neznatno, a najbolji pokazatelj inzistiranja na hrvatskom standardnom jeziku su naslovi stranih autora doneseni u Vjevericu prijevodima. Ti su prijevodi na tadašnjem hrvatskom standardu i dokaz su da je jezik Vjeverice bio hrvatski.

5. ZAKLJUČAK

U knjizi *Ideologija u govoru* (1988) Ivas je više puta istaknuo „dinamički karakter identiteta u jeziku“. Dinamika (niza) identiteta osigurava istovremeno (1) svezremensku (i vanvremensku) aktualnost, (2) različite pristupe u promatranju te (3) raznovrsnost u tumačenju / -ima identiteta / -ā. U radu se pokušao, kroz naslove tiskane u Biblioteci „Vjeverica“ od 1966. do 1974., objasniti taj dinamičan i isprepleten identitet jezika (i u jeziku) kraja šezdesetih i prve polovice sedamdesetih prošloga stoljeća. Autori i njihova djela, zastupljeni u kulturnoj Biblioteci „Vjeverica“ u promatranome razdoblju prepunome velikih političkih događaja, pomogli su u odražavanju, definiranju i poimanju nacionalnoga u tadašnjoj višenacionalnoj jugoslavenskoj federaciji. Opis kulturno-jezičnih karakteristika izdanja Vjeverice jasno se uklapa u koncepcije suvremenih istraživanja ljudi i prostora u uokvirenome (političkome) vremenu, a sama je analiza izdanja i autorstva naslova potvrdila domene prema sociolingvističkome načelu Bucholtz – Hall teorijske podloge (2010) jer su izdanja (i s njima njihovi autori) omogućili u vremenu u kojemu su nastali: (1) pozicioniranje hrvatskoga jezika unutar zajedničke jugoslavenske države, (2) potvrdu izvornosti (originalnosti) (iz)gradnje hrvatskoga standardnoga jezika – posebno u komparativnoj analizi s jezicima tadašnje zajedničke države, (3) indeksiranje hrvatske jezične i kulturne paradigme promatranoga vremena unutar jugoslavenske zajednice te (4) osiguranje razumijevanja jezično-kulturnoga prostora (stvarnoga i imaginarnoga) u kojemu se oslikava (kod izvornih govornika toga prostora) naučeno ponašanje tijekom procesa (jezične) socijalizacije.

Izabrani vremenski slijed od Brijunskoga plenuma (1966.) do novoga Ustava (1974.) je vrijeme od osam godina u kojemu se identitet(i) hrvatskoga jezika u Biblioteci „Vjeverica“ kreću paralelno s političkim događanjima – od političkoga prisluškivanja (1966.) preko političkoga prešućivanja (1967 – 1971) pa do političkoga ušutkivanja (1972. – 1974.) (v. Kurtović Budja i Lasić 2022: 718). Promatranje izdanja Vjeverice u ovome je radu osiguralo izravno čitanje identiteta vremena jer su autori uglavnom bili hrvatski, a istraživačka građa uključivala je prijevode stranih autora, koji su također ušli u Biblioteku Vjevericu na hrvatskom jeziku. Pitanja pozicioniranja (i vidljivosti) drugih jezika toga jugoslavenskoga prostora – slovenskoga, srpskoga i makedonskoga, u vremenu od 1966. do 1974. ovim su radom tek otvorena i u nekim bi novim istraživanjima, posebno na korpusima i građi literature za djecu i

mladež, trebalo tražiti odgovore primjerice usporedbom nakladničkih nizova Vjeverice i izdanja u bibliotekama Jelen i Lastavica (usp. Velagić 2020).

Ono što je ovim radom potvrđeno jest da je zagrebačka Biblioteka Vjeverica, promatrana u izdavačkim godinama od 1966. do 1974., potvrdila postojanje (samostalnoga) hrvatskoga jezičnoga standarda bez obzira na činjenicu što su vladajuće politike i društvene okolnosti toga vremena uporno inzistirale na uspostavljanjima, jačanju i egzistenciji umjetnoga zajedničkoga hrvatsko-srpskoga / srpsko-hrvatskoga jezika. Ali kako je ranije naglašeno – šezdesete su i sedamdesete prošloga stoljeća bile godine bunta, pobuna i otpora pa se to ogleda promatranjem hrvatskoga jezika toga vremena u zajedničkoj višejezičnoj federaciji.

Dosadašnja su brojna jezična istraživanja (bila) usmjerena na rasvjetljavanje okolnosti u kojima se gradio hrvatski jezični standard u zajedničkoj jugoslavenskoj državi počevši od standardoloških istraživanja Babića (1990; 2009), Bašić (2017), Brozovića (1997), Pranjkovića (2018) i Samardžije (1999; 2002) pa do sociolingvističkih istraživanja Mićanovića (2015; 2017), Grčevića i Bakovića (2017) te nešto ranije Žanića (2015; 2016). Promatranjem povijesnih i političkih okolnosti s jedne i vremenske zadatosti s druge strane, one od kraja Drugog svjetskog rata pa do izlaska iz zajedničke jugoslavenske države početkom devedesetih godina prošloga stoljeća, tražili u istraživanjima odgovore na pitanja je li i kakav je (zapravo) u praksi bio zakonom određeni zajednički službeni jezik. Ovim se radom, kroz analizu izabranih izdanja Biblioteke Vjeverice, dijelom odgovorilo na neka od tih pitanja, koja su, nasreću, ostala u pojedinim dijelovima tek dotaknuta te time još uvijek zanimljiva za budući širi i dublji nastavak istraživanja o pozicioniranju / -ima hrvatskoga jezičnoga standarda kroz burno 20. stoljeće.

6. LITERATURA

1. Babić, Stjepan. 1990. *Hrvatski jezik u političkom vrtlogu*. Zagreb: vlastita naklada.
2. Babić, Stjepan. 2009. Bakarić i hrvatski književni jezik. *Jezik*. 56 (3), 115–120.
3. Babić, Stjepan. 2009. Hrvatski jezik za komunističkoga razdoblja. *Jezik*. 56 (3), 106–114.
4. Bašić, Nataša. 2017. Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika u povijesti hrvatskoga jezika i jezikoslovlja. *Jezik*. 64 (1), 3–14.
5. Batinić, Štefka. 2016. Izložba Vjeverica – biblioteka uz koju smo odrastali. *Libri et liberi*, 5 (1), 297–298.
6. Bošković-Stulli, Maja. 2000. Regionalne crte usmene hrvatske književnosti. *Narodna umjetnost*. 37(2), 151–161.
7. Božović, Ivana. 2021. *Biblioteka Vjeverica i urednički rad Grigora Viteza u dječjem nakladništvu*. Zagreb. Ljevak.
8. Brozović, Dalibor. 1997. Deset teza o hrvatskome jeziku. O ključnim pitanjima hrvatskoga književnog jezika. U: *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika 1967–1997*. Zagreb: Matica hrvatska, 51–59.
9. Bucholtz, Mary; Hall, Kira. 2010. Locating Identity in Language. U: Llamas, C. i Watt, D. (ur). Llamas. *Language and Identities*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 18–29.
10. Čosić, Gordana 2017. Dragutin Domjanić i Zlata Kolarić Kišur – zavičajni pisci u nastavi hrvatskoga jezika u osnovnoj školi. *Radovi Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Požegi*. (6), 47–58.
11. Dabčević Kučar, Savka. 1997. *'71: hrvatski snovi i stvarnost*. Zagreb: Interpublic.
12. Duda, Igor. 2000. Deklaracijom do jezika. Pogled na kulturno-jezičnu sliku povijesti druge polovice 20. stoljeća. *Kolo: časopis Matice hrvatske*, 3, 5–104.
13. Grčević, Mario; Baković, Matijas. 2017. Komunistička ideologija u hrvatskim školskim priručnicima nakon Drugoga svjetskoga rata. *Kroatologija*. 8 (1–2), 153–169.
14. Hranjec, Stjepan. 2004. *Dječji hrvatski klasici*. Zagreb: Školska knjiga.
15. Hranjec, Stjepan. 2006. *Pregled hrvatske dječje književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
16. Hranjec, Stjepan. 2009. *Ogledi o dječjoj književnosti*. Zagreb: Alfa.
17. Ivas, Ivan. 1988. *Ideologija u govoru*. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.
18. Ivon, Katarina; Vrcić-Mataija, Sanja. 2019. Regionalni poetski modeli i suvremeni kanon hrvatske dječje književnosti. *Croatica et Slavica Iadertina*. 15(1), 209–234.
19. Ivon, Katarina. 2015. Zlatni danci Jagode Truhelke – primjer kroatocentričnoga kulturnoga imaginarija. *Libri et liberi*, 4(1), 11–26.

20. Jonke, Ljudevit. 1965. *Književni jezik u teoriji i praksi: drugo prošireno izdanje*. Zagreb: Znanje.
21. Klasić, Hrvoje. 2012. *Jugoslavija i svijet 1968*. Zagreb: Naklada Ljevak.
22. Kovač, Bogomir. 2012. Politička ekonomija reformiranja samoupravnog socijalizma – od europeizacije Jugoslavije do balkanizacije današnjeg EU-a. *Politička misao*. 49(3), 74–91.
23. Kurtović Budja, Ivana; Lasić, Josip. 2022. Što se gledalo od Plenuma (1966) do Ustava (1974): jezični i kulturni identitet hrvatskih igranih serija. *Riječi o riječi i Riječi* (Marković, I.; Nazalević Čučević, I. i Gligorić, I. M. (ur.)). Zagreb: Disput, 709–721.
24. Majdenić, Valentina. 2013. *Regionalni tekst dječje književnosti*. Zagreb: Naklada Ljevak.
25. Majhut, Berislav. 2008. Periodizacija hrvatske dječje književnosti i književnosti za mladež od 1919. *Kolo: časopis Matice hrvatske*. 18(3–4), 180–212.
26. Maldini, Pero. 2014. Politički i administrativni aspekti regije: regionalizam, regionalizacija i regionalna politika. *Zbornik Sveučilišta u Dubrovniku*. (1), 125–153.
27. Mićanović, Krešimir. 2012. Jezična politika s kraja 60-ih i s početka 70-ih: u procijepu između autonomije i centralizma. U: *Hrvatsko proljeće. 40 godina poslije* (Jakovina, T. (ur.)). Zagreb: Filozofski fakultet i Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 271–290.
28. Mićanović, Krešimir. 2015. „Što hoće novi hrvatski pravopis?“ – o hrvatskome pravopisu iz 1971. *Jezične, književne i kulturne politike – zbornik radova 43. seminara Zagrebačke slavističke škole* (Vuković, T. ur.). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 31–57.
29. Mićanović, Krešimir. 2017. Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika. *Vijenac: novine Matice hrvatske za književnost, umjetnost i znanost*, 601, 10–12.
30. Mićanović, Krešimir. 2024. *Vlast i pravopis*. Zagreb: Matica hrvatska.
31. Mihaljević, Josip. 2016. *Komunizam i čovjek – odnos vlasti i pojedinca u Hrvatskoj od 1958. do 1972*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest.
32. Pavlović, Cvijeta. 2018. Hrvatske umjetničke bajke esteticizma: Ivana Brlić Mažuranić i Vladimir Nazor. *Stoljeće „Priče iz davnine“*. Zagreb: Hrvatska udruga istraživača dječje književnosti, 235–248.
33. Perović, Latinka. 2018. *Zatvaranje kruga – ishod političkog rascepa u SKJ 1971 / 1972*. Sarajevo: University Press.
34. Pranjković, Ivo. 2015. Hrvatski jezik od godine 1945. do kraja 20. stoljeća. *Jezične, književne i kulturne politike – zbornik radova 43. seminara Zagrebačke slavističke škole* (Vuković, T. ur.). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 31–57.

35. Pranjković, Ivo. 2018. Hrvatski jezik od godine 1945. do kraja 20. stoljeća. U: Samardžija, M. i sur. *Povijest hrvatskoga jezika (5. knjiga: 20. stoljeće – prvi dio)*. Zagreb: Croatica.
36. Radošević, Vesna. 2016. Povijest Vjeeverice. *Libri et liberi*, 5(1), 95–116.
37. Samardžija, Marko (ur.). 1999. *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*. Zagreb: Matica hrvatska
38. Samardžija, Marko. 2002. *Nekoć i nedavno – odabrane teme iz leksikologije i novije povijesti hrvatskoga standardnoga jezika*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
39. Velagić, Zoran. 2020. *Uvod u nakladništvo*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
40. Zima, Dubravka 2001. Hrvatska dječja književnost o ratu. *Polemos*, 4(8), 81–122.
41. Žanić, Ivo. 2015. Prihvaćenost standardnog hrvatskog – stvarnost, gotovo dosegnut cilj ili trajna utopija?. *Transmisije kroatistike – Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Poznanju 9. i 10. prosinca 2013* (ur. Pieniążek Marković, K. i Vuković, T.). Zagreb: Odsjek za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 289–308.
42. Žanić, Ivo. 2016. *Jezična republika – Hrvatski jezik, Zagreb, Split i popularna glazba*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

Internetski izvori:

1. Arka knjiga
<https://arka-knjiga.hr/>
2. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje
<https://enciklopedija.hr/>
3. Hrvatski biografski leksikon
<https://hbl.lzmk.hr/Projekt>
4. E-lektire
<https://lektire.skole.hr/>
5. Moja knjiga Katarina Zrinski
<https://mojaknjiga.hr/>
6. Proleksis enciklopedija LZMK
<https://proleksis.lzmk.hr/>
7. Hrvatski školski muzej
<https://www.hsmuzej.hr/>
8. Moja lektira
<https://www.mojalektira.com/>

7. POPIS TABLICA

Tablica 1. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1966.....	7
Tablica 2. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1967.....	8
Tablica 3. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1968.....	9
Tablica 4. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1969.....	12
Tablica 5. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1970.....	14
Tablica 6. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1971.....	15
Tablica 7. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1972.....	17
Tablica 8. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1973.....	18
Tablica 9. Izdanja Biblioteke Vjeverica 1974.....	19
Tablica 10. Abecedni popis hrvatskih autora u izdanjima Vjeverice (1966 – 1974).....	22
Tablica 11. Regionalna pripadnost hrvatskih autora prema mjestu rođenja i smrti.....	33
Tablica 12. Nacionalna pripadnost stranih autora.....	37
Tablica 13. Nacionalna pripadnost jugoslavenskih autora.....	38

8. POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1. <i>Ciciban</i> Otona Župančića.....	5
Slika 2. <i>Zeleni dječak</i> Josipa Barkovića.....	20



Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Sandra Curić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Jezični i politički okvir izdanja Biblioteke Vjeverica od 1966. do 1974. godine** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 06. veljače 2025.